

IV AK:n puolustusvalmistelut Pääasemassa ja vetäytyminen VKT-asemaan vuonna 1944

Kapteeni J K U s v a

Karjalan kannaksen Pääasemassa tapahtuneet IV AK:n puolustusvalmistelut ja puolustustaistelu sekä sen jälkeinen vetäytyminen VKT-asemaan vuonna 1944 kuuluvat Suomen sodan 1941—1945 kiistellyimpiin vaiheisiin. Aiheesta onkin tämän vuoksi ilmestynyt useita sitä eri puolilta valaisevia — joskin varsin tarkoituksellisia — teoksia.

Tämän tutkielman tarkoituksena on lähes yksinomaan sotapäiväkirjojen, muun arkistomateriaalin sekä haastatteluin saatujen tietojen perusteella tarkastella armeijakunnan johtamistoimintaa puolueettoman kokonaisesityksen aikaansaamiseksi painopisteen ollessa puolustusvalmistelujen käsittelyssä. Taistelutapahtumia tuodaan esille vain siinä laajuudessa, kuin kokonaiskuvan saaminen edellyttää.

Loppupäätelminä pyritään sitten tekemään mainitusta taisteluvaiheesta nykyistä armeijakunnan johtamista palvelevia johtopäätöksiä.

JOHDANTO

Monivaiheisten poliittisten neuvottelujen jälkeen alkaneet suomalaisten hyökkäyssotatoimet päättyivät vuoden 1941 lopulla strategiseen puolustukseen Karjalan, Aunuksen ja Maaselän kannaksille. Saksalaisten saarrettua samanaikaisesti Leningradin etelästä oli venäläisten

perinteellinen hyökkäystie Suomeen, Karjalan kannas, silloin rintaman osista vaarattomin. Sodan pitkittyessä tilanne kuitenkin muuttui. Vuoden 1943 alussa venäläiset saivat näet maayhteyden Leningradiin ja vuoden 1944 helmikuun alkuun mennessä he työnsivät saksalaiset aina Narva-joen taakse. Heidän operaatiomahdollisuutensa olivat tällöin ratkaisevasti parantuneet. Karjalan kannas oli saanut takaisin entisen strategisen merkityksensä.

Strategisen tilanteen vaihtelut kuvastuvat päämajan suunnitelmista. Kannaksella olleiden neljän divisioonan — 18.D, 2.D, 15.D, 10.D — vahvennuksiksi siirrettiin tammikuussa 1943 RvPr ja helmikuussa 1944 PsD ylipäällikön reserviksi Vammelsuun ja Viipurin alueille. Saksalaisten otettua vastuulle Uhtuan suunnan puolustuksen sai vielä 3.D kevättalvella 1944 käskyn siirtyä Kivennavan alueelle samoin ylipäällikön reserviksi. Tälläväläin oli Kannaksella perustettu 19.Pr, joka oli rintamavastuussa lähinnä Laatokkaa olevalla rintamanosalla. Kannaksen joukkojen kokonaisvahvuus oli näin ollen keväällä 1944 kuusi divisioonaa ja kaksi prikaatia kahden rannikkotykistörykmentin lisäksi, mikä merkitsi 38,1 % koko kenttäarmeijasta ja 27 % tykistöstä. Linnoitusrakennusjoukot olivat suurimmaksi osaksi Itä-Karjalassa, josta niiden siirto sujui varsin hitaasti. Vasta 16. 2. 1944 saatiin linnoitustöiden painopiste ja linnoitusrakennusjoukkojen pääosa — 31,5 % — Karjalan kannakselle.

Puolustuksen syvyyden aikaansaamiseksi oli Pääaseman — hyökkäyksellä vuonna 1941 saavutettu tasa — lisäksi valmisteltu VT- ja VKT-asetat — ilmenevät kuvista 1 ja 10 —, joihin tukeutuen päämaja laati taistelusuunnitelmansa vaihtoehtoiseen. Keväällä 1944 voimassaolleen perussuunnitelman mukaan venäläisten hyökkäykset oli torjuttava Pääasemassa. Tilanteen vaatiessa käytettäisiin ylipäällikön reservejä — paikallisten komentajien johdossa — menetetyn asemanosan takaisin valtaamiseksi. Vaihtoehtosuunnitelman mukaisesti suurhyökkäyksen murtaessa Pääaseman piti venäläisten etenemistä viivyttää ja hyökkäykset torjua VT-asetassa siellä runkomiehityksenä olevin ja sinne Pääasemasta vetäytyvin joukoin. Kannakselle siirrettäviä uusia reservejä tuli käyttää vallitsevan tilanteen mukaisesti. Tästä ylipäällikön vaihtoehtosuunnitelmasta ei paikallisia komentajia informoitu. Kirjallisen käskyn tehtäväosa oli ainoa ohje taistelun suorittamiseksi.

Kuten havaitaan päämajassa seurattiin tarkasti tilanteen kehitystä ja ryhdyttiin sen edellyttämiin toimiin. Puolustuksen painopiste oli koko ajan Karjalan kannaksella, mutta keväällä 1944 ei niin selvästi kuin Kannaksen puolustaminen olisi vaatinut. Pataljoonia oli nyt puolta vähemmän kuin maaliskuussa 1940. Kun luotettiin lujasti Kannaksen linnoitteisiin ja turvaututtiin muualta siirrettäviin reserveihin, ei otettu huomioon venäläisen taktiikan kehitystä eikä otettu riittäväst omassa puolustustaktiikassa opiksi saksalaisten itärintamalla saamia kokemuksia. Joukkojen ryhmytykseen vaikuttivat ilmeisesti eniten halu säilyttää Itä-Karjala rauhan lunnana ja toive sodan ratkaisemisesta Saksan itärintamalla.

Operaatiotilan rajoittuneisuus valtakunnan elintärkeiden alueiden läheisyyden takia oli pakottanut valitsemaan taemman aseman mahdollisimman edestä ja hylkäämään edullisemman vaihtoehdon Kannaksen järviolueen. Psykologiset syyt taas vaativat lujaa puolustusta mahdollisimman edessä olevassa Pääasemassa, niin ettei rintamakomentajia uskallettu lainkaan perehdyttää vetäytymissuunnitelmiin. Puolustus suunnitelmat olivat näin ollen etupainoisia ja jäykkään torjuntaan perustuvia.

I PUOLUSTUSVALMISTELUT KEVÄÄLLÄ 1944

A. IV AK:N UUDELLEEN MUODOSTAMINEN JA TEHTÄVÄ MAALISKUUSSA 1944

Yksinkertaistaakseen komentosuhteita Karjalan kannaksella muodosti ylipäällikkö 16. 2. 1944 antamallaan käskyllä vuodesta 1942 rintamavastuussa olleesta KanR:sta kaksi johdossaan olevaa armeijakuntaa. Länsi-Kannaksella sai rintamavastuun KanRE:sta muodostettu IV AKE komentajana kenrl T Laatikainen ja Itä-Kannakselle siirrettiin Pohjois-Suomesta III AKE komentajana kenrl Hj Siillasvu. Kun nämä järjestelyt 4. 3. 1944 klo 12.00 astuivat voimaan, ei niitä KanRE:ssa pidetty onnistuneina. Kaksi armeijakunnan esikuntaa olisi nimittäin tarvinnut yhteisen johtoportaan Mikkelissä olevaa päämajaa lähempänä.

Päämaja määrittä IV AK:n tehtäväksi venäläisten hyökkäyksen tor-

jumisen Pääasemassa vastuualueella, joka ulottui VKT-asemaan (ml) saakka.¹⁾ Aikaisempi puolustusryhmitys säilyi pääpiirteittäin entisellään. 18.D:n — sen tilalle vaihdettiin 22. 5. 1944 mennessä lähinnä Suomenlahtea olleelle rintaman osalle 10.D — ja 2.D:n tehtävänä oli torjua venäläiset Pääasemassa, eikä niille saanut antaa valmistautumistehtäviä VT-asemassa, joka näin ollen muodosti divisioonien puolustusalueiden takarajan. Merisivustan suojana oli RTR 2 ja osia RvPr:sta.

Armeijakunnan omia reserviä oli vähän; vain I/JR 200 Jalkalassa ja 21.TykK Ahijärvellä. Ylipäällikön reservien — RvPr, 3.D ja PsD — tehtävinä olivat linnoitustöiden ja koulutuksen ohella vastahyökkäykset Pääasemaan ja valmistautuminen VT-aseman miehitykseen.

Reservien kaksitahoiset komentosuhteet eivät olleet paikallisen johdon kannalta tarkoituksenmukaiset. 18.D:n ja 10.D:n vaihto, joka tapahtui päämajan ei 18.D:n aloitteesta, oli periaatteessa perusteltu, mutta se tapahtui liian myöhään. 10.D ei ehtinyt perusteellisesti tutustua tehtäviinsä eikä maastoon ennen suurhyökkäyksen alkua.

B. PUOLUSTUSVALMISTELUT PÄÄASEMASSA

Pääasema oli Kannaksen kapeimmassa kohdassa. Sen muodostivat taisteluhautarunkoon linnoitettu pääpuolustuslinja, tämän takana 1—2 km:n päässä oleva osittain rakennettu tukilinja ja 3—5 km:n päähän suunniteltu taempi asema.

Maasto ei ollut puolustukselle edullista etenkin lähinnä Suomenlahtea olleen aluksi kenrm A Pajarin ja syyskuusta 1943 kenrm P J Paalun komentaman 18.D:n (10.D:n) aseman osalla.

Epäkohdista mainittakoon, että

- venäläiset vaikeuttivat puolustusvalmisteluja ympäristöä hallitsevalta Merituitun alueelta,
- Mottorin mutkaa ei naapuritukikohtien puolelta voitu lainkaan tukea,
- maaperä oli toisaalta lentohiekkaa ja toisaalta vesiperäistä suota, mikä vaikeutti linnoittamista; toisarvoisiin töihin kului runsaasti aikaa,

¹⁾ Vastuualuejakoa pidettiin v 1944 enemmän hallinnollisena kuin operatiivisena.

- alue oli avoimena suojatonta ja edullista panssarivaunujen runsaallekin käytölle,
- venäläisten linnoitustykistö pystyi sivulta, melkeinpä takaa tulitamaan asemia ja
- linnoitusmateriaalia ei ollut saatavissa paikan päältä.

2.D:n puolustusalueella ei maasto ollut aivan yhtä epäedullista; tosin vesiperäiset suot ja pehmeä hiekka olivat sielläkin pahana haittana.

Uuden Alakylän taemman aseman pohjoispuolinen maasto olisi metsäisenä ja korkeussuhteiltaan ollut edullisempi puolustusasemaksi kuin valittu alue. Ehdotettua tarkistusta ei IV AKE hyväksynyt; perusteena oli se, että 2.D:n ja 18.D:n (10.D:n) sauma-alueen puolustus olisi saattanut vaikeutua. Mahdollisuuksia tarkistuksiin olisi ollut vielä keväällä 1944.

Suurin osa linnoitteista, joita työilmoitusten²⁾ mukaan kyllä oli paljon jopa osuman kestäviäkin, oli etumaisessa puolustuslinjassa. Syvyydessä olivat vain 18.D:n (10.D:n) heikosti ja 2.D:n vähän paremmin linnoitetut rykmenttien tukilinjat. Laitteiden määrät eivät anna valmistelujen tasosta oikeata kuvaa. Linnoitteiden taso 18.D:n (10.D:n) puolustusalueella oli heikompi kuin 2.D:n alueella, koska

- rakenteet olivat yleensä avoimia,
- korsut suojasivat vain säätä vastaan,
- taisteluhaudat olivat heikoilla vitsaskimpuilla tuettuja,
- esteet ja miinoitteet olivat puutteellisia ja vanhentuneita.

Kenrm A E Martolan komentaman 2.D:n alueella sen sijaan ja erityisesti JR 7:ssä valmistelut sekä linnoitteiden taso olivat suhteessa työhön käytettyyn aikaan. Selustassa olevia tuliaseimia, huoltolaitoksia ja esikuntia ei ollut linnoitettu puolustuskeskuksiksi käskyistä ja sotakokemuksista huolimatta. Pääaseman ja VT-aseman välisellä alueella ei ollut valmiiksi linnoitettuja viivytykskeskuksia.

Valmistelut olivat 18.D:ssa ja 2.D:ssa laadultaan erilaiset. Linnoituslaitteiden taso oli heikko verrattuna käytettävissä olleeseen aikaan sekä Aunuksen ja Maaselän kannasten vastaaviin valmisteluihin. Karjalan kannaksella vallitsi selvittämättömästä syystä välinpitämätön suhtautu-

²⁾ 18.D (10.D) n 2000 linnoitetta ja 57 km tsthautaa ja 2.D noin 800 linnoitetta ja 44 km tsthautaa.

minen puolustuksen lujuuden kehittämiseen. Omaksuttu taktiikka taas ei edellyttänyt asemilta riittävää syvyyttä. Pääasema ei täyttänyt kenttälainnoitetulle asemalle asetettavia vaatimuksia.

Päämajasta kiinnitettiin valmiuden parantamiseen vielä keväällä 1944 melkoista huomiota. Niinpä

- tähdennettiin laitteiden lujittamista, syvyyden aikaansaamista ja tarpeettoman materiaalin siirtämistä VT-aseman taakse,
- toukokuun alussa suoritettun tarkastuskierroksen jälkeen vaadittiin jo paikallisilta komentajilta tinkimätöntä lujuutta ja ehdotonta omakohtaista vastuuntunnetta siitä, että asemat saadaan lujiksi kestäväksi suurhyökkäyksen paino, ja
- vielä toukokuun lopulla oli pakko kehottaa tehostamaan työnjohdon järjestelyä ja työvoiman oikeata käyttöä sekä "lopettamaan sivuharrastukset ja aurinkokylpyjen otto ja paneutumaan innolla työhön, sillä aika oli muuttunut".

Armeijakunnan esikunta antoi näihin käskyihin perustuvat omat käskynsä. VT-aseman edessä olevalle alueelle käskettiin rakentamaan taempiin tuliaseisiin ja komentopaikkoihin liittyviä viivytykeskuksia. Pääaseman laitteiden lujuutta ja aseman taktista syvyyttä korostettiin sekä käskettiin käyttämään kaikki työvoima puolustuksen tehostamiseen. Taktisissa ohjeissa annettiin yksityiskohtaisia neuvoja linnoitteiden suunnittelusta ja rakentamisesta sekä varareservien muodostamisesta korostamatta erityisesti Pääaseman valmisteluja. Toukokuun lopulla suoritettun tarkastuksen havainnot IV AKE lähetti sellaisenaan divisioonille (vast) mainiten, että "on siirryttävä rauhan kannalta sodan kannalle" ja viittasi antamiinsa aikaisempiin käskyihin.

Annetuissa käskyissä todettiin kyllä ajan asettamat vaatimukset. Töitä puolustuksen tehostamiseksi tehtiin paljonkin, mutta ei niin paljon kuin olisi ollut mahdollista. Komentaja ja hänen apulaisensa eivät riittävästi valvoneet annettujen käskyjen toimeenpanoa, joukot eivät tunteet tulleensa pakotetuiksi ankaraan työhön.

Omalta osaltaan 18.D totesi taisteluvalmiuden tehostamisen tarpeen. Ilmeisesti kuitenkin tieto tulevasta vaihdosta ei ollut omiaan innostamaan kovin suuriin ponnistuksiin, koska tulokset jäivät vähäisiksi ja vielä toukokuun lopulla olivat talven jäljet korjaamatta.

Vaihdon tapahduttua 10.D komentajanaan kenrm J Sihvo teki parhaansa puolustusvalmiuden tehostamiseksi. Laadittiin uusi taistelusuunnitelma, ryhdyttiin rakentamaan korsuja, vahvistamaan asemia ja tekemään panssarinesteitä. Paljon ei kuitenkaan kahdessa viikossa ehditty tehdä.

Syvyyyden lisäämiseen kiinnitti 2.D erityistä huomiota. Työt keskitettiin tukilinjalle.

Valmiuden tehostamisessa ei kevään 1944 kuluessa päästy parhaaseen mahdolliseen tulokseen valvonnan heikkouden ja yhtymien vaihdon takia. Linnoittamisen yhdenmukaisuudesta ja tasosta vastaa aina asianomainen komentaja. 18.D:ssä kiinnitettiin koko puolustusvaiheen ajan liikaa huomiota sellaiseen selustassa tapahtuneeseen rakennustoimintaan, jolla ei ollut mitään tekemistä Pääaseman puolustusvalmiuden kanssa. Toisarvoiseen työhön käytettiin aivan liian paljon aikaa. Yksinomaan asevelitalojen — 18.D teki niitä eniten — rakentamiseen käytettynä aikana olisi rykmentin puolustusalue ehditty täydellisesti kenttälinoittaa. Toukokuulla rintamavastuun ottaneen 10.D:n ei voi katsoa olleen vastuussa laiminlyönneistä, koska se ehti olla asemassa vain lyhyen aikaa. Pääaseman divisioonaa ei kuitenkaan yksin voida pitää vastuullisina tapahtuneesta. KanR:n ja IV AK:n komentajien olisi tullut huolehtia siitä, että puolustusaseman linnoittaminen edistyy samantasoisesti ja myös tehokkaimmalla tavalla.

Karjalan kannas jäi näin ollen Pääaseman osalta heikoimmin linnoitetuksi rintamanosaksi.

C. TAEMPIEN ASEMIEN PUOLUSTUSVALMISTELUT

Taempien asemien suunnittelusta vastasi KanRE ja 4. 3. 1944 alkaen IV AKE suunnittelu-upseeriensa avulla. Laadittujen suunnitelmien perusteella päämajan linnoitusrakennusjoukot ja reservit linnoitusosaston johdossa linnoittivat VT- ja VKT-asemaa. Armeijakunnan esikunnalla oli mahdollisuus vaikuttaa töiden tarkoituksellisuuteen. Aina ei paikallisia näkökohtia kuitenkaan otettu huomioon.

Yhtenäiseksi puolustusasemaksi alettiin 85 km:n pituisia VT-asemaa rakentaa syksyllä 1942.

Maasto oli suurimmaksi osaksi panssarivaunujen runsaalle käytölle edullista kangasta. Asema tukeutui 10 km:n pituudelta vesistöihin, ja 25 % sen etumaastosta oli hyökkäystoimille epäedullista suomaastoa. Puolustus ei nojautunut luonnonesteisiin niin paljon kuin sodan luonteen muuttuminen moottoroiduksi olisi vaatinut. Järvilinja olisi ollut maastollisesti edullisempi.

Tilanteenarvioinnissa todettiin venäläisten hyökkäysmahdollisuuksien kannalta uhatuimmaksi Kivennavan alue, josta avautui edullinen tiestö Viipuriin ja Itä-Kannaksen joukkojen selustaan. Vammelsuusta taas oli lyhyin rauta- ja maantieyhteys Viipuriin. Kuuterselkä hyökkääjän hallussa mahdollisti sivustoilla olevien aseman osien vyöryttämisen.

Kiireysjärjestyskäskyn mukaisesti työt aloitettiin mainituilla alueilla rakentamalla aluksi miehistökorsuja. Taisteluhautojen ja yhtenäisen panssarivaunuesteen rakentaminen aloitettiin vuoden 1943 kesällä, ja vuonna 1944 näihin kiinnitettiin erityinen huomio. Maaliskuun 3. päivänä 1944 käskettiin saattamaan VT-asema nopeasti puolustuskuntoon. Raivauksia ei kuitenkaan kesäkuun alkuun mennessä suoritettu.

Keväällä 1944 oli paras valmius *) saavutettu Kivennavan alueella, jossa oli eniten kantalinnoitteita ja asemalla jonkin verran lähisyvyytäkkin, sekä Vammelsuussa ja Siranmäen länsiosassa. Heikoin oli asemanosa, joka ulottui Sahakylästä Kuuterselän kautta Kotselkään (pl.) ja jossa työt oli viimeksi aloitettu. Suunniteltua syvyyttä aseman etupuolelle ei ehditty enää luoda.

Taisteluvalmiutta vähensi — linnoitteiden puutteen ja aseman edessä olevan poikittaisen tien lisäksi — panssarivaunuesteen epätarkoituksenmukainen rakentaminen. Sitä tehtiin panssarinvarmoillekin alueille. Toisaalta taas eräissä tärkeissä suunnissa — esim Kuuterselässä — esteet olivat paikoilleen asentamatta, vaikka esteen rakentamiseen käytettiinkin koko asemaan käytetystä työajasta puolet.

Näyttää siltä, että IV AKE olisi suhtautunut vakavasti VT-aseman puolustusvalmiuden lisäämiseen. Aika loppui kuitenkin kesken. VT-asema oli kesäkuun alussa 1944 puolivalmis ja vailla taktista syvyyttä kestääkseen suurhyökkäyksen materiaalisen paineen.

*) Kantalinnoitteita oli koko VT-asemassa valmiina 1055 kpl, rakenteilla 457 kpl, kenttälinoitteita valmiina 215 kpl, rakenteilla 76 kpl, tshautaa 53710 m valmiina ja 27920 m rakenteilla.

Tuntuu näin ollen oudolta, kun kevään 1944 kuluessa ei rakennustöissä otettu lainkaan huomioon taktisia näkökohtia vaan pelkästään tekniset. Estekivien pystytysperiaatteita ei muutettu, ja raivaukset aloitettiin vasta taistelujen Pääasemasta alkaessa; useissa suunnissa ne jäivät kokonaan suorittamatta.

Näin ollen ei VT-asema keväällä 1944 ollut valmiudeltaan Pääasemaa tehokkaampi lähinnä alueellisen epätasaisuutensa vuoksi.

VKT-asemaa alettiin rakentaa vuoden 1944 alussa linjalle, joka mahdollisimman paljon nojasi vesistöihin ja oli Tammissuon ja Talin suuntia lukuun ottamatta panssarivaunujen käytölle melko epäedullisessa maastossa. Viipurin kohdalla asema oli tunnesyistä kaupungin etupuolella eikä torjunnalle edullisemmalla vesistölinjalla. Valmistelujen painopiste oli alunperin aseman länsiosassa, jonne työt keskittyivät.

Ajan vähyden vuoksi luovuttiin kantalinnoituslaitteiden rakentamisesta. Päähuomio kiinnitettiin taisteluhautojen ja kaivantoesteiden rakentamiseen. Kesäkuun puolivälissä ei asemalla ollut linnoitettua syvyyttä missään kohdassa. Pisimmällä oltiin taisteluvalmiudessa Viipurin—Tammissuon—Repolan alueella, jossa oli yhtenäinen taisteluhauta, muutamia korsuja ja lujitettuja konekivääripesäkkeitä. IV AK:n puolustusalueen itäosassa VKT-asema oli vain kartalle piirretty viiva.

VKT-aseman eteen suunniteltujen viivytykseskusten rakentamista ei päämaja hyväksynyt, koska ne hajoittaisivat työvoimaa.

VKT-aseman tarve oli havaittu liian myöhään; ei haluttu ajatella tilanteen kehittyvän niin epäedulliseksi, että asemaa tarvittaisiin. Etumaisten asemien uskottiin kestävän. Lyhyen valmisteluajan ja epäedullisen vuodenajan huomioon ottaen oli saatu paljon aikaan. Edes välttävään valmiuteen ei siitä huolimatta päästy. Asema oli selvästi valmistelujensa puolesta Pääasemaa ja VT-asemaa heikompi.

D. PUOLUSTUSASEMAN VALINTA

Saadakseen kuvan paikallisten johtajien mielipiteistä lähetti ylipäällikkö toukokuussa 1944 tarkastajansa tiedustelemaan divisioonien ja rykmenttien komentajilta, onko ratkaisutaistelu heidän mielestään käytävä Pääasemassa vai VT-asemassa. Vastaajat olivat kuten syksyllä 1943 yksimielisiä: ratkaisutaistelu käydään tutuissa oloissa Pääasemassa, jossa

venäläiset kyetään torjumaan. Etulinjan komentajat eivät ilmeisesti luottaneet VT-asemaan.

Tähän alaistensa käsitykseen yhtyi IV AK:n komentaja, joka luotti alaistensa divisioonien kykyyn puolustaa Pääasemaa. Hänen käsityksensä ei näytä vaikuttaneen se, että esikunta kauemmin Kannaksella olleena uskoi menestykselliseen torjuntaan vain 2.D:n puolustusalueella ja pelkäsi suurhyökkäyksen luhistavan 18.D:n (10.D:n) puolustuksen melko nopeasti.

Molemmat arviot olivat päämajan tiedossa. Ylipäällikkö yhtyi tarkastajan ja armeijakunnan komentajan käsitykseen vastoin operatiivisen osastonsa mielipidettä. Torjunta oli suoritettava Pääasemassa. Entiset puolustus suunnitelmat olivat siis 9. 6. 1944 voimassa.

E. PUOLUSTUSSUUNNITELMAT 9. 6. 1944

Perusajatuksena oli estää venäläisten tunkeutuminen Länsi-Kannakselle torjumalla hyökkäykset Pääasemassa tarvittaessa ylipäällikön reservien avulla.

Joukkojen ja alueen käyttö käy ilmi kuvasta 1 ja armeijakunnan taistelijaotus taulukosta 1.

Suomenlahden merisivustaa suojasi RTR 2 rannikkopattereillaan ja 7. 6. 1944 LinP 4:n tilalle muodostetun Os Fridellin voimin sekä 22. 5. 1944 alkaen IV AK:n johdossa RvPr:n HRR. 28.JrRPtri oli taktisesti alistettu 10.D:lle. RvPr:n operatiiviset ja työalueiden rajat eivät yhtyneet.

Oikealla 10.D:n tehtävänä oli torjua venäläisten hyökkäykset ja pitää Pääasema. Koska uutta suunnitelmaa ei ehditty toteuttaa, oli ryhmittä 18.D:n suunnittelema. Pataljoonien puolustusalueiden leveydet olivat keskimäärin 2—3 km, mitä voidaan pitää varsin normaalina miehitystiheytenä. Puolustusalueen leveyden — 16—17 km rannikko mukaan luettuna — ja organisaatiomuutoksen takia ei divisioonalla ollut omia reservejä. Rykmenttien reservit oli varattava myös divisioonan reserveiksi ja luotettava ylemmän johtoportaan apuun. Järjestelmä ei ollut tarkoituksellinen, mutta muutakaan mahdollisuutta ei nähty. Kun pataljoonat ryhmittäivät etupainoisesti ja kun pääosa panssaritorjunta-aseista oli etulinjassa, ei asemalla ollut kaikkea joukkojen ja olojen mahdollistamaa syvyyttä.

Vasemmalla 2.D:n tehtävänä oli puolustusalueellaan torjua venäläisten hyökkäykset Pääasemassa. Divisioonan 18 km leveällä puolustusalueella olivat pataljoonien alueiden leveydet 3—4 km. Kaikilla johtoportailla oli reservit; divisioonalla II/JR 7 ja III/JR 49. Suunnitelma oli näin laadittu toiselle pohjalle kuin 10.D:ssa.

Valkeasaaren suuntaa pidettiin IV AKE:ssa painopistesuuntana, mikä ei kuitenkaan käy ilmi suunnitelmista⁴⁾. Pikemminkin se oli muodostunut 2.D:n alueelle edullisempien puolustusjärjestelyjen ansiosta.

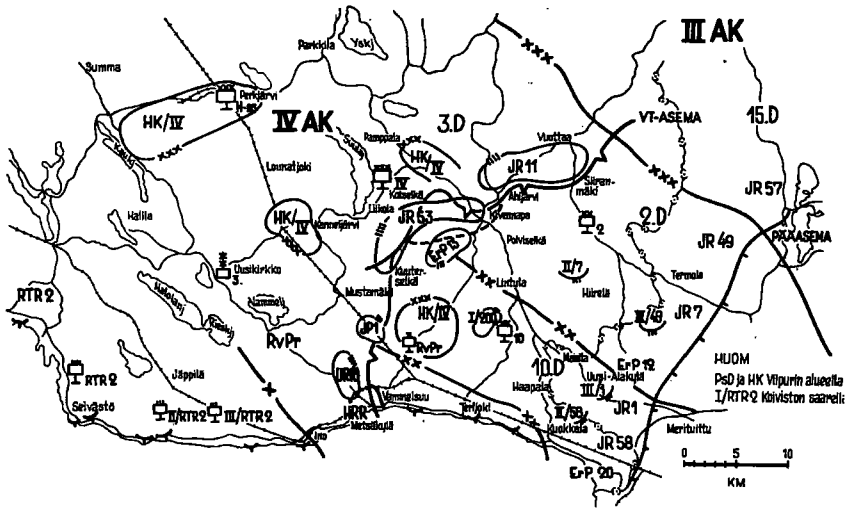
Armeijakunnan reservejä ei kevään kuluessa vahvennettu. I/JR 200 valmistautui toimimaan 10.D:n ja 2.D:n puolustusalueille ja 21.TykK panssaritorjuntaan 2.D:n suuntaan. Ylipäällikön reserveille IV AKE toisti käskyssään päämajan määräämät tehtävät sellaisinaan ilman tarkempaa erittelyä.

RvPr:a, komentajana kenrm L Melander, suunniteltiin tarvittaessa käytettäväksi rannikon suunnassa 10.D:n puolustusalueelle ja 3.D:aa, komentajana kenrm A Pajari, Kivennavan suunnassa lähinnä 10.D:n mutta myös 2.D:n alueelle. Suunnitelmat oli esitelty asianomaisille komentajille IV AKE:ssa pidetyissä neuvotteluissa ja annettu niiden edellyttämät toimintaohjeet. Näiden perusteella RvPr ja 3.D laativat omat suunnitelmansa ja suorittivat tarvittavat maastontiedustelut — rykmentin komentajien ja osittain myös pataljoonien komentajien voimin — Pääaseman divisioonien ja rykmenttien puolustusalueille. Joukkojen kanssa ei vastahyökkäyksiä ole todettu harjoitellun, vaikka asianomaiset ohjeet olivatkin olemassa.

Kenrm R Laguksen komentaman PsD:n käyttöä ei suunnitelmissa otettu lainkaan huomioon eikä divisioonan komentajaa tietävästi informoitu yhtymän operatiivisesta käytöstä. Päällystö tutustui kuitenkin kaiken varalta kannaksen etumaisiin puolustusasemiin.

Reservien käyttövalmistelut suoritettiin viime hetkellä eikä kaikkia ehditty suorittaakaan. Operatiivisesti ja taktisesti ylipäällikön reservit olivat kaukana — päivämarssin päässä — Pääasemasta. Niiden kolmesta tehtävästi — koulutus, vastahyökkäykset ja linnoittaminen — katsottiin linnoittaminen tärkeimmäksi, ja se määräsi sijoituksen. Sodan kokemuk-
sia — nopea murto vallitussa painopistesuunnassa ja nopeat vastahyök-

⁴⁾ 10.D 0,4 patl ja 0,4 psto/km; 2.D 0,5 patl ja 0,4 psto/km

KUVA 1 IV AK:n ryhmitys 9.6.1944

käykset — ei ollut mahdollista ottaa huomioon, ja reservien ryhmitys jäi ennalleen.

Touko- kesäkuun vaihteessa käsketyillä varareserveilla, jos ne olisi ehditty muodostaa, olisi tuskin ollut operatiivista, mutta kylläkin taktista merkitystä.

Armeijakunnalle annetussa tehtävässä ei ollut joustamisen varaa; Pääasema oli pidettävä ja päämaja kielsi antamasta Pääaseman divisioonille valmistautumistehtäviä VT-asemasta.

Annettu tehtävä ei kuitenkaan kieltänyt suunnittelemasta pahimman varalta. IV AKE:ssa keskusteltiin kyllä suunnitelmasta, miten 2.D ja 10.D irrotettaisiin VT-asemaan ylivoimaisen hyökkäyksen tapahtuessa. Keskustelu ei kuitenkaan aiheuttanut jatkotoimenpiteitä, eikä Pääaseman divisioonille annettu vastaavia tehtäviä, eikä komentajia informoitu tällaisen mahdollisuuden varalta.

Kauemmin samalla puolustusalueella olleena 2.D:n upseerit tunsivat hyvin Pääaseman ja VT-aseman välisen maaston ja osittain myös itse aseman omalla suunnallaan. 10.D:lla ei ollut vaihdon takia vastaavaa tuntemusta. Mitään viivytyssuunnitelmia ei divisioonilla ollut.

Aselajit	IV AK	10.D	2.D	RvPr ¹⁾ 4)	3.D ¹⁾	PsD ¹⁾	RTR 2	Huom
Esikunnat		E/JR 27 ²⁾						
Jalkaväki	JR 200 ³⁾ I P II P UK AUK LinP 5 21.TykK	JR 1 JR 58 ErP 20 20.KrhK 32.TykK 52.TykK 8.TykK 10.TykK	JR 7 JR 49 ErP 12 12.KrhK 27.TykK 47.TykK LinP 4 ⁴⁾ HeimoP 3 38.TykK	URR HRR JP 1 TykEsK	JR 11 JR 53 ErP 13 13.KrhK 25.TykK 45.TykK	JPr JP 2 JP 3 JP 4 JP 5 PsJP VK PsPr I P II P ErPsvK VK RynnTykP	12.TK 13.TK 14.TK 15.TK	1) PM:n reservi 2) E/OsH 3) Vain I/JR 200 oli Kannaksella 4) JP 6 Ahvenanmaalla 5) Saapumassa
Kenttä- ja rannikkotyökistö	RsPsto 18	RsPsto 25 KTR 9 3.MtRsPtri JrPsto 1 (—) JrPsto 4 2.MittPtri	KTR 15 KvPsto 24 RsPsto 17 RsPsto 20 RsPsto 27 11.MittPtri	KvPsto 12 RatsPtri	KTR 16 RsPsto 16	RsPsto 14	I/RTR 2 25.JrRPtri 25.RsRPtri 27.RsRPtri 207.KvRPtri 1/208.KvRPtri 209.KvRPtri II/RTR 2 26.RsRPtri 29.RsRPtri II/208.KvRPtri 210.KvRPtri III/RTR 2 28.JrRPtri 1.MtRsPtri 211.KvRPtri 1.RautPtri	
Ilmatorjunta	E/ItR 12 KvItPsto 7 KvItPsto 20 KvItPsto 21 121.ItVarOs					PsItPtri	8.KvRIItPtri 6.RItK	
Pioneerijoukot	PionP 14 2.TienHK 13.PionVarK	PionP 26 26.PionKol	PionP 33 33.PionKol	PionK	PionP 34 34.PionKol	PionP 2 41.PionKol 1.ErRsPonttJ		
Viestijoukot	VP 15	VP 29	VP 21	VEsK	VP 31	VP 6	8.VK	

Taulukko 1 IV AK:N TAISTELUJAOTUS 10. 6. 1944 (taistelujoukot)

VT-aseman miehityksen osalta olivat 3.D:n ja RvPr:n käyttösuunnitelmat keväällä 1944 muotoutumisvaiheessa. Oli tarkoitus tilanteen vaatiessa miehittää paikalla olevilla reserveilla VT-aseman tärkeimmät puolustuskeskukset Vammelsuun ja Kivennavan suunnilla ja takaa tulevilla tai edestä irtautuvilla joukoilla täydentää ryhmitystä. Tämän mukaisesti joukot ohjattiin työryhmitykseen. Kun ei ollut tietoa käytettävistä joukoista, ei myöskään 3.D:lle ja RvPr:lle annettu mitään ohjeita kyseeseen tulevasta tehtävästä ja vastuualueen jaosta.

RvPrE:ssa lähdettiin siltä pohjalta, että prikaati tulee toimimaan puolustusalueella, joka vastaa sen työryhmitystä. 3.DE:ssa taas suunniteltiin useita erilaisia vaihtoehtoja, mutta missään ei otettu huomioon niin leveää puolustusaluetta, jolle myöhemmin jouduttiin.

Kun Pääaseman ja VT-aseman osalta ei ollut vaihtoehtosuunnitelmia, oli luonnollista, ettei niitä ollut VT-aseman ja VKT-aseman väliseltä alueeltakaan.

Kenttätykistö⁵⁾ pystyi tukemaan 10.D:aa ainakin osittain yhdeksällä patteristolla ja kahdella patterilla ja 2.D:aa kymmenellä patteristolla. Painopiste oli 10.D:n alueella Valkeasaaren tien suunnassa. Ryhmitystiheys oli kuusi putkea rintamakilometriä kohti. Huomio kiintyy usein varsin etupainoiseen ryhmitykseen ja yhteistykistön vähyyteen. Tulisuuunnitelmat jakautuivat kummassakin divisioonassa vastavalmisteluun ja torjuntaan, joskin periaatteet olivat hieman erilaiset. Yhteistoiminta jalkaväen kanssa ei ollut hyvä, koska komentopaikat olivat erillään. Pääaseman taakse oli valmisteltu vaihtoasemia. VT-asemaan oli patteristojen harjoitusmatkojen aikana valmisteltu tulenjohtopaikat ja tulisuuunnitelmat maaliluetteloiheen. Tuliasemat oli mitattu ja osittain linnoitettukin. RsPsto 14 suoritti Viipurin alueella VKT-aseman alustavat tulenkäytön valmistelut, jotka eivät kesäkuun alussa olleet vielä kovin pitkällä.

Ilmatorjuntatykistö oli armeijakunnan johdossa. KvItPsto 7 oli 2.D:n ja KvItPsto 20 10.D:n ilmatorjuntatukipatteristona. Erityisesti suojattiin liikenne, huolto, tykistö ja painopistesuunnan taistelujoukkoja. Selustassa vastasi ilmatorjunnasta ItR 3 Viipurin—Lappeenrannan alueella ja ilmavalvonnasta IvP 5.

⁵⁾ 10.D 1,3 pstoä/patl ja 2.D 1,1 pstoä/patl

Pioneeripataljoonat eivät olleet keväällä 1944 niille ominaisissa vaan erilaisissa selustan rakennustehtävissä. Etulinjan divisioonat vastasivat suluttamissuunnitelmista, jotka olivat valmiina VT-asemaan saakka. Suunnitelmia selustaa varten ei ollut. Etulinjan miinoitteissa oli koko Kannaksella 80 000—100 000 jalkaväkimiinaa ja 25 000 panssarimiinaa. Armeijakunnan varastoissa oli lisäksi noin 20 000 panssari- ja noin 55 000 jalkaväkimiinaa eli 1/4 koko valtakunnan materiaalista.

Pääaseman divisioonien keskuskorsuista oli kaapeliojiin upotetut kenttäkaapelilinjat etulinjan komento- ja tulenjohtopaikkoihin. Komentopaikkoja ja taktisia johdinyhteyksiä ei VT-asemaan saatu valmiiksi kesäkuun alkuun mennessä. Armeijakunnan puhelinyhteydet hoidettiin posti- ja lennätinhallituksen poikittaisyhteyksillä täydentämän kanta- viestiverkon avulla.

Huollon ryhmitys oli kovin etupainoinen. Käskettyihin evakuointitoimenpiteisiin ja ryhmitysmuutoksiin ei ennen kesäkuun alkua 1944 ehditty ryhtyä, ja divisioonien huollot jäivät VT-aseman etupuolelle. Maaliskuulla lisättiin tykistön ja kranaatinheittimistön ampumatarvikkeiden porrastusta etulinjassa niin, että 9. 6. 1944 divisioonilla piti olla viisi tykistön ja seitsemän jalkaväen raskaiden aseiden tuliannosta. Armeijakunnalla oli 15—20 kaikkien aseiden tuliannosta. Tarvikeporrastuskin oli tällöin melkoisen etupainoinen.

Vaihtoehtosuunnitelmia ei IV AKE:lla ollut, vaikka armeijakunnan 110 km:n syvyisellä vastuualueella oli kaksi taempaa puolustusasemaa, ensimmäinen ja tärkein ainoastaan 20 km:n päässä etulinjasta. Sodan aikana käytössä ollut taktiikka ei edellyttänyt syvällä alueella tapahtuvaa, joustavaa suunnittelua. Aselajisuunnitelmatkin oli laadittu vain Pääasemassa tapahtuvaa taistelua silmälläpitäen. Valmisteluja ei suoritettu riittävän syvällä alueella. Pisimmälle valmisteluissa oli päässyt tykistö erityisesti Siiranmäen suunnalla.

F. YHTEENVETO JA JOHTOPAATOKSIA

Jo talvisodassa oli Karjalan kannas katsottu puolustusvyöhykkeeksi, jossa torjunnan oli tapahduttava syvällä alueella. Tällä kertaa ahtaasti muotoiltu armeijakunnan tehtävä ja informoinnin puute heikensivät tätä näkemystä puolustuksen suunnittelussa.

Käytettävissä ollut aika ja silloiset joukot olisivat mahdollistaneet syvien, vara-, vaihto- ja sulkuasemiin perustuvien, lujien puolustusasemien linnoittamisen Kannaksen epädullisista maastollisista oloista huolimatta. Sitä ei kuitenkaan Karjalan kannaksen Pääasemassa toteutettu, vaikkakin suurhyökkäyksen uskottiin murtavan heikot puolustusasemat. Kannaksella vallitsi — muista rintamanosista poikkeavasti — epädulliseksi kehittyneestä strategisesta tilanteesta huolimatta käsittämätön välinpitämättömyys valmistauduttaessa enemmän tai myöhemmin odotettavissa olevaan suurhyökkäyksen torjuntaan. Väitteet, ettei syvyyssajattelulle puolustuksessa ollut edellytyksiä, tuntuvat heikosti perustelluilta. Kokemukset liikkuvasta sodankäynnistä ja suurhyökkäyksen voimasta Puolasta, Ranskasta ja itärintamalta osoittivat syvyyssvaatimuksen aiheelliseksi, varsinkin kun vielä Kannaksen maastokin edellytti syvyyssporrastusta. Käyttämällä kaikki aika ja työvoima selustan rakennustoiminnan ja puhdetöiden asemasta komentajien valvonnassa linnoitteiden lujisuuden ja puolustuksen syvyyden lisäämiseen olisi Karjalan kannaksellakin päästy ainakin samalle tasolle ellei pitemmällekin kuin Maaselän kannaksella, jossa oli tehokkaasti johdettu linnoittamista. Näin olisi ollut mahdollista saavuttaa käskyjen edellyttämä taktinen syvyysskin. IV AK:n käytössä ollut kolmen kuukauden aikakin olisi tähän riittänyt.

VT-asemassa olisi taktiikka pitänyt ottaa tekniikan asemasta yleiseksi ohjeksi saatettaessa asemaa kevään 1944 kuluessa torjuntakuntoon. Oikealla laitteiden kiireysjärjestyksellä olisi aukotkin saatu ainakin tyydyttävään valmiuteen. Näin olisi ollut mahdollista päätyä pääaseman valinnan osalta toisenlaiseen ratkaisuun kuin mitä keväällä 1944 tapahtui. Keskittämällä linnoitustyöt pääasemaksi määrättyyn VT-asemaan olisi luotu edellytykset lujemman puolustuksen ja riittävän suoja-alueen muodostamiseksi. Edessä oleva puolustustaistelu olisi saattanut saada melkoisesti toisenlaisen luonteen.

VKT-asemassa ei aika käytössä olleella työvoimalla mahdollistanut parempia valmisteluja.

Joukkojen ja alueen käytön suunnittelussa ei IV AKE ollut riittävän pitkäjänteinen. Pääasemaan pitäytyvä torjuntataistelun suunnittelu suurtaistelua varten oli riittämätön, vaikka reservien käyttö PsD:aa lukuun ottamatta otettiinkin suunnitelmissa huomioon. Aselajien suun-

nitelmat olivat yhtä ahdasrajaisia. Perussuunnitelman lisäksi on esikunnan laadittava 1—3 vaihtoehtosuunnitelmaa tilanteen odottamattoman kehityksen varalta. Näitä ei ole todettu IV AKE:ssa laaditun. Tällainen suunnittelu kuuluu esikunnan tehtäviin käskyn yksiselitteisyydestä huolimatta.

Laadittu taistelusuunnitelma voidaan sitten komentajien välisissä neuvotteluissa tiedottaa alaisille komentajille ilman, että sitä vielä tarvitsee käsittää käskyksi. Alemmat komentajat voivat kuitenkin ottaa nämä informaatiot huomioon omissa suunnitelmissaan. Koska aikaa vuosina 1941—1944 oli runsaasti, olisi puolustustaistelu pitänyt käydä sotapelinä⁶⁾ läpi todellisuutta vaikeampien tilanteiden puitteissa; mikään hyökkäys ei tällöin olisi päässyt tapahtumaan yllättäen ja havaitut puutteet olisi voitu korjata.

Reservien komentosuhteet eivät armeijakunnan kannalta olleet edulliset. RsPr:n ja 3.D:n olisi pitänyt olla armeijakunnan johdossa. Niiden käyttö olisi tällöin saatu paikallista tilannetta vastaavaksi. Järjestelyt jäivät entiselleen IV AKE:n tekemättä asiasta aloitteita.

Puolustusvalmisteluissa, suunnittelussa ja koulutuksessa⁷⁾ olleista puutteista sekä päämajan torjuntatehoa heikentävistä toimenpiteistä⁸⁾ huolimatta uskoi IV AKE — niin kuin pitikin — hallitsevansa tulevat tapahtumat.

II PUOLUSTUSTAISTELU PÄÄASEMASSA JA VETÄYTYMINEN VT-ASEMAAN

A. VENALAISTEN HYÖKKÄYSSUUNNITELMA JA TIEDUSTELUTULOSTEN HYVAKSIKÄYTTÖ

Helsingin terroripommitusten säästämien rauhanneuvottelujen epäonnistuttua Neuvostoliiton ylin sodanjohto päätti ilmeisesti 28. 4. 1944

⁶⁾ Valmmensuun alueella pidettiin kyllä keväällä 1944 sotapeli, mutta Valkeasaaren suunnalle läpimurron käsittävää PM:n laatimaa harjoitustilannetta ei käyty syystä tai toisesta läpi

⁷⁾ Miehistön koulutus oli laiminlyöty eikä se Kannaksella ollut henkisestiäkään valmistautunut suurhyökkäyksen torjuntaan

⁸⁾ Mm reserviläisten lomautus, koulutuskomennukset, eräiden reservi-ikäluokkien kotiuttamiset, etulinjan divisioonien hevosten ja traktorien käyttö selustassa sekä selustan työpalvelus

Aselaji	LeRi	21.A	109.AK	30.KaAK	97.AK *)	23.A	115.AK	98.AK	Huom
Jalkaväki	108.AK *) 46.D 90.D 110.AK *) 168.D 265.D 268.D 13.D 125.D 314.D 382.D	22.LinAl	109.D 72.D	45.KaD 63.KaD 64.KaD	381.D 358.D 178.D	17.LinAl	92.D 10.D 142.D	281.D 372.D 177.D	1) Alistettiin 21.A:lle 11. 6. klo 15.00 2) Alistettiin 21.A:lle 12. 6. illalla 3) Alistettiin 23.A:lle 11. 6. klo 15.00
Panssari- joukot *)	1.LiikR (mm) 152.PsPR 26.KaPsR 2.LiikR (mm) 1.PsPR 27.RsPsR 397. RsRynnTykR *) 394. RsRynnTykR 30.KaPsPr 220.PsPr 952. RsRynnTykR 98.RsPsR 1238. RsRynnTykR 124.PsR *)		185.RsPsR 1222.RynnTykR	31.KaPsR 260.KaRsPsR 351.RynnTykR 1439. RsRynnTykR	226.KaPsR 396.KaRynn- TykR			46.KaRsPsR 398.KaRynn- TykR	1) Jaettu patte- reittain liik- kuvulle ryh- mille 2) Esiintyy vas- ta VT-aseman yhteydessä 3) Kommentosuh- teet toden- näköisiä

Taulukko 2

LeRi:n TAISTELUJAOTUS 10. 6. 1944

(jv:n ja psjoukkojen osalta)

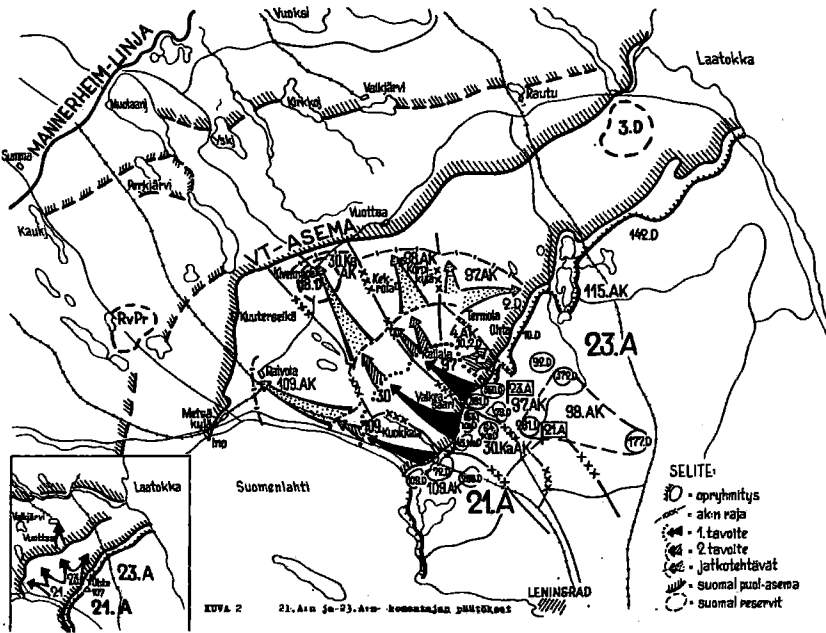
"neljännellä strategisella iskulla" irrottaa Suomen suursodasta, vapauttaa Leningradin sivustauhkasta ja Karjalan miehittäjistä. Suunnitelmaan kuuluneen Viipurin operaation sai suorittaakseen Leningradin Rintama; komentajana armeijankenraali L. A. Govorov. Aikaa sen suoritukseen oli kaksi kuukautta.

Venäläiset eivät aliarvioineet suunnitelmissaan suomalaisia, pikeminkin päinvastoin. Puolustusjärjestelmän uskottiin olevan lujan ja käsittävän useita perättäisiä linnoitettuja puolustusasemia, joista oli hankittu yksityiskohtaiset tiedot. Käsitys suomalaisten ryhmytyksestä oli pääpiirteittäin oikea. Reserveinä uskottiin todellisten lisäksi olleen 11.D:n Kivennavan ja 19.D:n Viipurin alueella. 10.D:n ja 18.D:n vaihdosta ei ollut tietoa ennen 9. 6. 1944.

Toukokuun 5. päivänä 1944 annetun LeRi:n — taistelujaotus on taulukossa 2 — toimintaohjeen mukaan päähyökkäys piti suorittaa 13.Ilma-AK:n ja Baltian punalipun laivaston tukemalla 21.A:lla Länsi-Kannaksella heikomman 23.A:n toimiessa Itä-Kannaksella. Suunnitelman mukaan hyökkäyksen oli tapahduttava päävoimin Valkeasaaren—Viipurin—Lappeenrannan suunnassa. Armeijoiden tehtävänä oli suomalaisten päävoimien tuhoaminen Karjalan kannaksella, suomalaisten puolustuksen tärkeän liikennesolmun ja päätukikohdan Viipurin valtaus 9.—11. operaatiopäivänä ja uhkan luominen Etelä-Suomen asutuskeskuksille etenemällä Viipurin lounais- ja länsipuolisille alueille.

Päävoimat 21.A:sta — komentajan kenrli D N Gusevin päätös ilmenee kuvasta 2 — keskitettiin hyökkäysalueen keskelle Valkeasaaren—Kivennavan tien suuntaan 6,5 km leveään läpimurtokohtaan. Armeijan tuli kolmella armeijakunnalla vallata kahdessa vuorokaudessa Termolan—Jäppilän—Kellomäen tasa ja tuhota 10.D. Toisessa vaiheessa oli vallattava yhdestä kahteen vuorokaudessa VT-asema ja tuhottava suomalaisten operatiiviset reservit Vuottaan—Metsäkylän välillä. Täältä hyökkäystä tuli jatkaa Mannerheim-linjalle painopiste Summan suunnassa.

23.A:n tehtävänä oli suojata 21.A:n valmistelut ja jälkimmäisen päästyä murtoon vyöryttää kahdella armeijakunnalla oikealle, tuhota 2.D ja yhdellä armeijakunnalla suoraan liikkeestä vallata VT-asema Siiranmäessä. Täältä armeijan hyökkäystä oli jatkettava painopiste Valkjärven suunnassa.

KUVA 2 21.A:n ja 23.A:n komentajan päätökset

Toista vuorokautta kestäneessä tykistöhyökkäyksessä, johon enimmillään 10. 6. 1944 aamulla tuli osallistumaan 220 kenttätykistö- tai kraanaatinheitinpatteristoa, 175 laiva- ja rannikkotykkiä ja 741 lentokonetta, oli tuhottava Pääsaaren kaikki linnoituslaitteet, erityisesti Valkeasaaren tien suunnassa, jossa ryhmitystiheudeksi muodostui 203 tykkiä/km. Ilmavoimien oli lisäksi estettävä lisävoimien tulo operaatioalueelle.

Puolustajan harhauttamiseksi lisättiin liikennettä Suomenlahdella. Valmistelut salattiin pitämällä 23.A:n puolustuksessa olleet divisioonat edelleen rintamavastuussa, lopettamalla radioliikenne ja järjestämällä liikenne tehokkaasti.

Ensimmäisen portaan armeijakuntien oli oltava hyökkäysvalmiina 9. 6. 1944 klo 18.00. Keskitykset suoritettiin 17. 5. 1944 alkaen. Viimeisenä keskitettiin 5.—7. 6. 1944 iskuporras suurimmaksi osaksi merikuljetuksin. Reservit keskitettiin — tilanpuutteen takia — vasta taistelun aikana.

Suunnitelma perustui omaksuttuun taktiikkaan ja edellytti suuri-suuntaisia järjestelyjä lähtöalueella. Valmistelut oli suoritettu loppuun määräajassa 10. 6. 1944 mennessä.

Saksalaisten itärintaman kokemuksista julkaistu ohje luetteli kymmenen viitettä, jotka edelsivät venäläisten suurhyökkäystä. Näistä Pääaseman divisioonat totesivat seuraavat:

- taisteluhautojen kaivamisen asemiaan kohti 11. 5. alkaen,
- sulutteiden raivauksen 2. 6. alkaen,
- upseeriryhmien maastontiedustelut,
- uusien huoltoteiden rakentamisen tiestön ulkopuolelle,
- tiedustelun ja iskujoukkotoiminnan vilkastumisen ja
- uusien tuliyksikköjen tarkistusammunnat.

Lentotiedustelulla puolestaan selvitettiin

- suuret joukkojen kuljetukset sekä
- ilma- ja hävittäjätorjunnan vilkastuminen.

Havainnot ilmoitettiin sellaisinaan IV AKE:aan. Lisäksi 28. 5. 1944 saatu sotavanki ilmoitti Kannakselle tapahtuneista suurista joukkojen keskityksistä mainiten yksiköiden numeroitakin. Venäläisten hyökkäysjoukkojen yksityiskohtaista ryhmitystä ei sen sijaan saatu tiedustelulla selvitettyksi. Kesäkuun 8. päivän suoritetun lentokuvauksen tuloksia ei ehditty käyttää hyväksi.

Pääaseman rykmentit ja 10.DE tekivät selväpiirteiset johtopäätökset: suurhyökkäys oli tulossa milloin tahansa. 2.DE piti mahdollisena paikallista hyökkäystoimintaa kesäkuun lopulla.

Tiedustelutulosten hyväksikäyttö IV AKE:ssa on ollut vaikeasti selvitettävissä. Tilanneilmoitukset olivat rauhallisempia kuin muiden armeijakuntien. Virallisissa asiakirjoissa hyökkäysvalmistelut todettiin, mutta niiden ilmoitettiin merkitsevän vain rajoitettua hyökkäystä alkukesästä tai vaihtoehtoisesti Leningradin puolustuksen vahventamista. Eräiden lausuntojen mukaan esikunta olisi ollut vakuuttunut venäläisten heti kelirikon jälkeen tapahtuvasta suurhyökkäyksestä, mutta ei ollut saanut komentajaa tästä vakuuttuneeksi. Olisivatko vihollistilannekatsaukset olleetkin tämän takia vain divisioonien rauhoittamiseksi laadittuja, ja oliko niihin lopulta ruvettu uskomaan itsekin? Objektiivista

tieteellistä käsitystä keskenään ristiriitaisista tiedoista ei ole saatu muodostetuksi.

Verrattaessa kirjallisia katsauksia armeijakunnan komentajan merivoimien komentajalle 30. 5. 1944 antamaan lausuntoon "vihollisen suurhyökkäys ei liene odotettavissa lähiaikoina" tuntuu kuitenkin siltä, ettei IV AKE olisi suhtautunut riittävän vakavasti suurhyökkäyksen mahdollisuuteen. Näin ollen ei myöskään tiedustelun tuloksia käytetty riittävästi hyväksi puolustusvalmisteluissa.

Tietojen ristiriitaisuuden johdosta ei päämajankaan tilannekuva päässyt muodostumaan yksiselitteiseksi.

B. VALKEASAAREN KRIISI 9.—10. 6. 1944

Kesäkuun 7. päivänä annetun käskyn mukaisesti suomalaisten puolustuslaitteiden tuhoaminen alkoi koko Kannaksella 9. 6. 1944 klo 06.00 240 tykillä ja 1 100 lentokoneen suorituksella. Pääasema kärsi pahoja vaurioita; suurin osa linnoituslaitteista 10.D:ssa sortui. Klo 17.00 alkaen joukkueen—pataljoonan voimin suoritettut tiedusteluhyökkäykset johtivat paikallisiin murtoihin 10.D:n alueella. Sen kaikki reservit sitoutuivat osittain ylipäällikön käskeminä tuloksettomiin taisteluihin Sormenkärki- ja Mottori-tukikohtista. 2.D torjui sen sijaan kaikki hyökkäykset alueellaan.

Turhaan 10.D pyysi uusia reservejä. IV AKE hälytti I/JR 200:n ja 3.D:n pataljoonan neljän tunnin lähtövalmiuteen, käski JP 1:n Lintulaan 10. 6. 1944 klo 06.00 mennessä ja esitti JP 6:n siirtämistä Ahvenanmaalta sekä siviiliväestön osittaista evakuointia. 2.D:n alueella olleen armeijakunnan tykistön tulensaanti 10.D:n alueelle varmennettiin.

Armeijakunnan toimenpiteistä ei kuvastu tarmokas suurhyökkäyksen torjunta. Ilan tilanneilmoitus oli toiveikas. Ylipäällikön reservit lähtivät 10. 6. 1944 aamulla työpaikoilleen kuten aikaisemminkin.

Suurhyökkäys alkoi 10. 6. 1944 klo 07.00 2 t 20 min kestäneen 3 000 tykin suorittaman ja 980 lentosuoritusta käsittäneen tulivalmistelun jälkeen.

Puolustus murtui kahdessa tunnissa. Läpimurto 10.D:n alueella uhkasi pian läntisellä osallaan tukilinjalle vetäytyneen 2.D:n sivustaa. Armeijakunnan toimintamahdollisuudet olivat vähäiset. JP 1 alistettiin

klo 06.07 ja I/JR 200 klo 10.10 10.D:lle murtojen rajoittamiseen Rajajoen tasalla. Päämajan annettua klo 09.20 luvan reserviensä käyttöön alistettiin II/JR 11 2.D:lle sivustan suojaamiseksi, ErP 13 siirrettiin Lintulaan ja RvPr ja 3.D hälytettiin suunnitelmia vastaaviin vastahyökkäystehtäviin. Operaation johtajaksi määrättiin 3.D:n komentaja, jota informoitiin IV AKE:ssa klo 11.50.

Tilanne kehittyi kuitenkin nopeasti yhä epäedullisemmaksi. Kun lisäksi uusia venäläisiä joukkoja oli tulossa murtoalueelle, armeijakunnan esikunta ehdotti puolenpäivän jälkeen päämajalle luopumista Pääasemasta ja vetäytymistä VT-asemaan. Perusteluiksi todettiin tykistön vähyys sekä se, että reservit voisivat vaikuttaa vasta vuorokauden kuluttua ja vastahyökkäyksellä sen epäonnistuessa vaarannettaisiin VT-aseman miehittäminen.

Venäläisten suurhyökkäys oli alkanut odotettua aikaisemmin. Sen rajuus oli yllätys kaikille. Puolenpäivän aikaan läpimurto oli tosiasia, 10.D oli lyöty hajalle ja venäläiset olivat Kuokkalan—Haapalan—Mainilan tasalla.

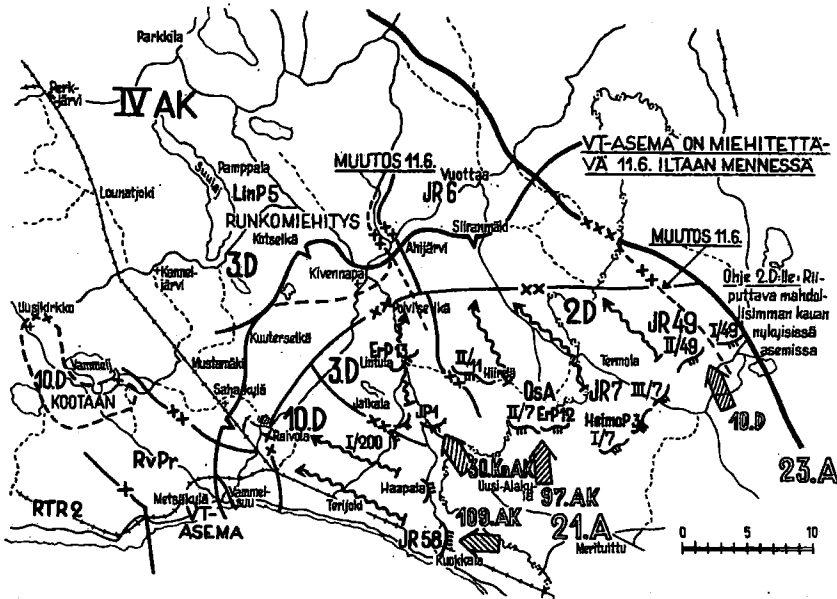
C. VIIVYTYSTAISTELUT VT-ASEMAN EDESSÄ OLLEELLA ALUEELLA 10. 6.—12. 6. 1944

Neuvoteltuaan 3.D:n komentajan kanssa hyväksyi ylipäällikkö IV AK:n esityksen klo 14.25 ja määräsi armeijakunnan tehtäväksi

- VT-aseman miehittämisen ja pitämisen,
- viivytyksen Pääaseman ja VT-aseman välillä,
- III AK:n oikean sivustan suojaamisen ja
- alisti sille 3.D:n, RvPr:n ja JR 6:n.

Itä-Kannaksella III AK:n oli pidettävä Pääasema. Taistelusuunnitelman mukaisesti ryhdyttiin reservejä — PsD, 3.Pr, 4.D, JP 6 ja II/KTR 8 — siirtämään Keski-Kannakselle.

Ennen ylipäällikön päätösten tiedoksituloa, joka tapahtui klo 14.25, oli 10.D:lle jo annettu ohje viivytyksestä Sahakylän suuntaan. Improvisoitu viivytyssuunnitelma — ilmenee kuvasta 3 — valmistui IV AKE:ssa nopeasti. Se käskytettiin erilliskäskyinä jo klo 15.00—16.08. Päämajan klo 17.25 saapunut käsky ei aiheuttanut enää muutoksia yhtymien tehtäviin. Kirjallinen viivytyssäsky jaettiin 10. 6. 144 illalla.

KUVA 3 IV AK:n viivytyssuunnitelma 10. 6. 1944 klo 15.00

Tilanne viivytyksen alkaessa oli vaikea. Joukkoja oli vähän, VT-asemassa ei ollut mitään yksiköitä torjuntavalmiina, ja venäläisten hyökkäys jatkui ehtymättömällä voimalla. Aktiivisen toiminnan mahdollisuuksia ei juuri ollut.

Kesäkuun 10. päivän illalla annetun 21.A:n käskyn mukaan 109.AK:n ja sille alistetun 1.LiikR:n oli Terijoen—Raivolan suunnassa edettävä VT-aseman eteen 12. 6. 1944 kuluessa, 30.KaAK:n oli vallattava Kivennapa 11. 6. 1944 illalla ja vyörytettävä 64.KaD:lla Hiirelän suuntaan tukeakseen 97.AK:aa, jonka piti vallata Termola ja Hiirelä. Myös 23.A liittyi 11. 6. 1944 kuluessa hyökkäykseen 97.AK:lla ja 98.AK:lla aikaisemman suunnitelman mukaisesti.

Tiedot venäläisistä olivat IV AKE:ssa epämääräisiä, joskin 21.AE, 30.KaAK ja 358.D oli saatu paikannetuiksi.

Viivytys jäi 10.D:n alueella I/JR 200:lla vahvennetun JR 58:n tehtäväksi ilman tykistön riittävää tulitukea. Terijoki menetettiin 11. 6. 1944

aamulla ja Raivola iltapäivällä; venäläiset saivat kosketuksen VT-asemaan jo klo 16.00.

Tietojen saamiseksi venäläisten päähyökkäyssuunnasta alisti päämaja Polviselässä tapahtuvaa tiedusteluhyökkäystä varten JPr:n IV AK:lle 10. 6. 1944 illalla. Suunnitteluun ei ollut aikaa, koska suoritus oli jo samana yönä. Tehtävä välitettiin sellaisenaan JPr:lle, komentosuhteita ei järjestetty, tulitueksi ei päämaja antanut rynnäkkötykkeitä, eikä IV AKE järjestänyt tykistön tulitukea. Viivytyksalueella ei näet ollut tuliyksiköitä eikä VT-aseman tulitukea uskallettu heikentää. Puutteellisista valmisteluista huolimatta venäläisten hyökkäys hetkeksi pysäytettiin ja saatiin arvokkaita tietoja heidän painopistesuunnastaan. Irtautuminen VT-aseman taakse tapahtuikin jo 11. 6. 1944 illalla samanaikaisesti, kun IV AKE antoi käskyn vielä tehokkaasta viivytyksestä, rynnäkkötykki-komppanian tuesta ja komentosuhteista — vuorokautta liian myöhään.

Venäläisten painopistesuunnan sivulla 2.D taisteli VT-aseman edessä vuorokautta kauemmin paremman taistelutahdon ja tehokkaamman tulituen ansiosta. Metsäkylän pidettäväksi määrätyn tasan tultua uhatuksi antoi päämaja 12. 6. 1944 illalla armeijakuntien sauman suojaamisen III AK:n tehtäväksi ja IV AK:lle luvan irrottaa 2.D:n VT-asemaan, jossa sille alistettiin JR 6. Viimeiset osat divisioonasta olivat vetäytyneet VT-asemaan 12. 6. 1944 klo 24.00 mennessä.

Tilanteen nopeiden vaihtelujen takia ei improvisoidulla suluttamisella ollut merkitystä. Johtaminen perustui lähes yksinomaan yhteys-upseerien käyttöön. Huoltolaitosten siirtojen takia täydennys vaikeutui ja joukot kärsivät ajoittain tarvikepulaa.

Armeijakunnan taistelut VT-aseman edessä olleella 12—30 km:n syvyyisellä alueella olivat kesäneet kahdesta kolmeen vuorokautta.

D. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIA

Venäläisten hyökkäyssuunnitelma oli heille tyypillinen, ainakin kolminkertaiseen ylivoimaan sekä tykistön ja ilmavoimien massakäyttöön perustuva. Valmisteluissaan LeRi osoitti erinomaista järjestelykykyä salatessaan suurisuuntaiset valmistelut lähes täydellisesti suomalaisilta. Johtaminen tapahtui seuraavan alemman johtoportaan ohi, LeRi määräitti melko tarkasti armeijakuntien tehtävät, 21.A divisioonien jne. Periaate

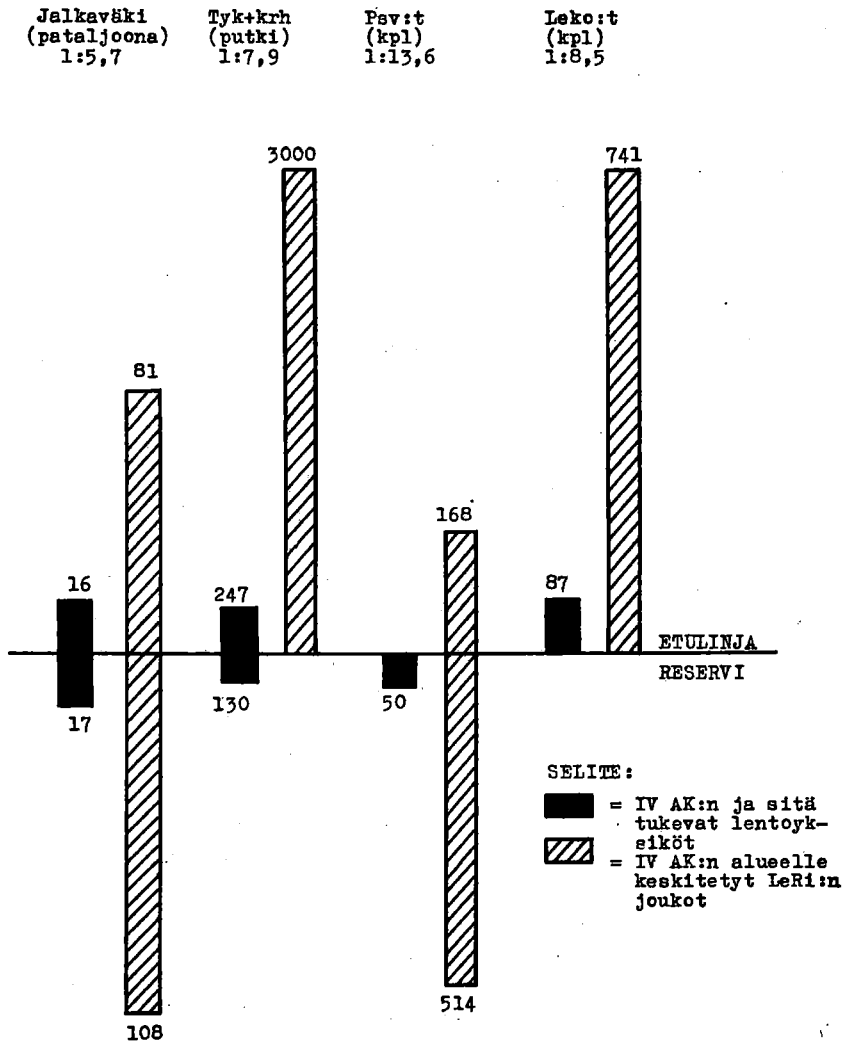
on venäläisille tunnusomainen ja vastasi ainakin vuonna 1944 tarkoitustaan. Saavuttamalla kahdessa (10.D ja 3.D) — kolmessa (2.D) vuorokaudessa VT-aseman he olivat luoneet edellytykset operaation toisen vaiheen loppuun saattamiselle.

Strategisen tilanteen suomat mahdollisuudet ja selvästi havaitut suurhyökkäyksen viitteet huomioon ottaen tuntuvat IV AKE:n samoin kuin päämajan pohdinnat viitteiden puolustuksellisesta luonteesta ja oletukset venäläisten hankkeiden puolustuksellisuudesta perusteettomilta. Kun kerran kelirikon jälkeistä aikaa pidettiin uhanalaisimpana, olisi armeijakunnan pitänyt tiedustelutulosten hyväksikäytössä ja puolustusvalmisteluissa varautua vaikeimman tilanteen varalle. Jos näin olisi tehty, olisi myös 9. 6. 1944 tapahtumiin osattu suhtautua toisella tavalla.

Jos 9./10. 6. 1944 olisi todettu suurhyökkäyksen olevan kyseessä, olisivat vastatoimenpiteet varmaankin olleet tarkoituksenmukaisempia. Mahdollisuuksia olisi ollut. Alistamalla reservien puutetta potevalle 10.D:lle puolustuksen syvyyden luomiseksi 2—3 pataljoonaa olisi tilanne 10. 6. 1944 aamulla saatu hallituksi ja viivytyks järjestelmällisesti aloitetuksi, eikä ”yleistä romahdusta” olisi päässyt syntymään. Siirtämällä ylipäällikön reservejä yöllä 10.D:n taakse olisi murron syntymistä ratkaisevasti voitu hidastaa, mutta Pääasemaa olisi tuskin näidenkään voimasuhteiden vallitessa kyetty pitämään niin kauan, että vastahyökkäystä varten suunnitellut reservit olisivat ehtineet vaikuttaa taistelun kulkuun, ja VT-aseman miehittäminen olisi saattanut tulla uhatuksi. Irrottamalla Länsi-Kannaksen joukot 9./10. 6. 1944 VT-asemaan ja jättämällä tehokkaat tiedustelu- ja viivytyksosastot välialueelle olisi venäläisten etenemistä hidastettu, aiheutettu tulta keskitetyksi käyttäen tappioita ja saatu yksi taistelukuntainen divisioona enemmän VT-asemaan. Uusien reservien kuljetuksiin tarvittava aika olisi näin ollut mahdollista hankkia. Suunnitelman toteuttaminen olisi vaatinut siihen valmistautumista ja perustellun esityksen tekemistä päämajalle. Armeijakunnan esikunta oli kuitenkin passiivinen ja tyytyi vain välittämään divisioonille päämajan osittain epätarkoituksenmukaisia käskyjä.

Kun sitten suurtaistelu alkoi, ei 10.D:lla ollut mahdollisuuksia menestykselliseen torjuntaan, koska

- voimasuhteet olivat erittäin epäedulliset; vrt kuvaa 4,
- joukot olivat ilman reservejä ja etulinjaan ruuhkautuneina,

KUVA 4. Voimasuhteet 10. 6. 1944

- panssarintorjuntavälineitä oli vähän ja ne olivat etupainoisesti ryhmitettyinä,
- tykistön tulituki ei ollut tehokas heikon ampumatarviketäydennyksen takia ja tuliasemien jäätyä nopeasti hyökkääjien jalkoihin,
- valmistelut olivat puutteelliset,
- venäläisten massiivinen tulenkäyttö mursi puolustajien taistelutahdon vieraassa ympäristössä ja
- upseeritappiot olivat suuret.

Kun Pääasema ei 10.D:ssa kestänyt odotettua yhtä tai kahta vuorokautta, ei armeijakunnallakaan ollut enää mahdollisuuksia menestykselliseen torjuntaan. Murron jälkeen pakkotilanteessa IV AKE toimi varsin onnistuneesti aikaa hukkaamatta; vastahyökkäysvalmistelut tarvittavine neuvotteluineen saatiin nopeasti käyntiin, tilanteen epäedullisen kehityksen aiheuttamat johtopäätökset tehtiin ajoissa ja viivytysuunnitelma käskyineen valmistui välittömästi ylipäällikön päätöksen tiedoksitulon jälkeen. Valmistelujen ollessa puutteellisia ei viivytyskuitenkaan voinut muodostua sitkeäksi. Uusien joukkojen siirtoihin menevää aikaa ei kyetty voittamaan VT-aseman etupuolella käydyissä taisteluissa.

III PUOLUSTUSTAISTELU VT-ASEMASSA

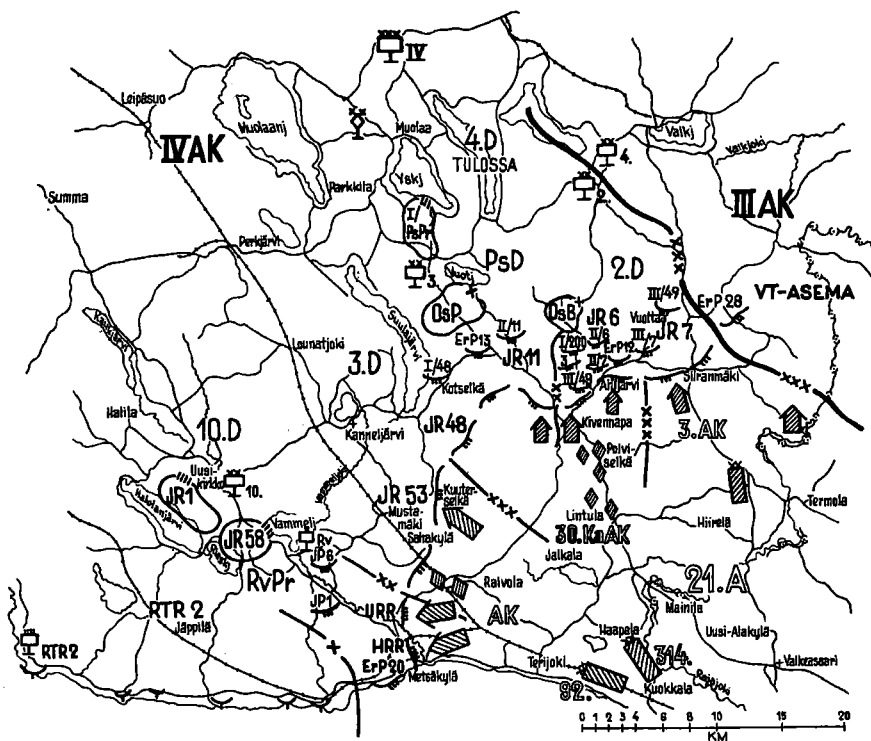
A. ARMEIJAKUNNAN PUOLUSTUSSUUNNITELMA

Tehtävänä oli pitää VT-asema pääasemana. Armeijakunnan käytettävissä oli vajaat viisi divisioonaa ja yksi prikaati; ylipäällikön reserveiksi oli Kannakselle tulossa kaksi divisioonaa — 4.D, 17.D — ja kaksi prikaatia — 3.Pr, 20.Pr. Päämaja kiinnitti käskyissään armeijakunnan huomiota Kivennavan suuntaan ja maihinnousun torjuntaan.

IV AK:n ryhmitys VT-asemassa ilmenee kuvasta 5 ja taistelujaotus taulukosta 3. Lämpimurron jälkeen 10. 6. 1944 käskettyä ryhmitystä — RvPr ja 3.D työryhmityksensä edellyttämällä alueilla ja JR 6 Siirannäessä — täydennettiin viivytettäville ja 18.D:sta alistetuille joukoille annetuin erilliskäskyin 12.—14. 6. 1944 samalla kun linnoitteiden valmiutta viime hetkellä kohennettiin.

Maihinnousun torjuntaan vahvennettiin RTR 2:ssa Os Fridelliä TäydP 13:lla. RvPr:lla oli 11 km:n levyisellä puolustusalueella kolme pataljoonaa etulinjassa ja kaksi reservinä, 3.D:lla 23 km:lla kuusi pataljoonaa ja kolme reservinä sekä 2.D:lla 16 km:lla viisi pataljoonaa ja kahdeksan reservinä.

Kun pataljoonien puolustusalueiden leveydet 3.D:n puolustusalueella olivat Sahakylässä ja Kuuterselässä 5–6 km, oli armeijakunnan painopiste selvästi Kivennavan—Siiranmäen suunnassa ¹⁾; se muotoutui IV

KUVA 5 IV AK:n ryhmitys VT-asemassa ja käsitykset venäläisistä 14. 6. 1944.

¹⁾ RvPr 0,5 patl ja 0,2 pstoia/km; 3.D 0,4 patl ja 0,3 pstoia/km; 2.D 0,8 patl ja 0,5 pstoia/km

AKE:n käskiessä yksityiskohtaisesti reservien paikat ja vahvuudet. Suunnitelma vastasi tarkoitustaan 12. 6. 1944 iltaan asti. Toinen vaihtoehto olisi ollut luottaa Kivennavan ja Siiranmäen lujempiin linnoitteisiin ja vahventaa näin irrotetuilla joukoilla Sahakylän ja Kuuterselän puolustusta. 3.D:lle jäin näin ollen heikosti miehitetty oikea sivusta, josta johti todennäköinen hyökkäyssuunta RvPr:n selustaan ja josta paikalliset reservit puuttuivat. Sulkuasemia ja vaihtoehtosuunnitelmia ei ollut.

Reserveistä PsD jaettiin vastoin komentajansa tahtoa kolmeen osaan osittain puolustukselliseen ryhmytykseen. Pamppalasta Os P:n tehtävänä oli valmistautua vastahyökkäyksiin Kivennavan ja Ahijärveltä Os B:n Kivennavan ja Siiranmäen suuntiin; loput PsD:sta olivat Yskjärvellä. Haluttiin varmistaa sekä 3.D:n että 2.D:n suunnat, eikä muodostettu koulutuksen mukaista iskureserviä joko Pamppalaan, mitä PsD:n komentaja ehdotti, tai Liikolaan, joka oli 3.D:n komentajan esitys. Edullisin ryhmitysalue divisioonan kootulle käytölle Vammelsuun, Kuuterselän, Kivennavan mutta myös Siiranmäen suuntiin olisi ollut Pamppalan—Parkkilan alue, sillä nopealle joukolla eivät hieman suuremmat etäisyydet olisi merkinneet ajanhukkaa. Toteutetustakin ryhmytyksestä olisi keskitetty käyttö vielä ollut mahdollista. Käskyjen mukaan PsD ei valmistellut vastahyökkäystä Kuuterselkään.

Toiselle reservidivisioonalle 10.D:lle ei voitu antaa vielä operatiivisia tehtäviä; päähuomio kiinnitettiin sen taisteluhengen ja varustuksen kohentamiseen. Vammelsuun—Sahakylän—Uudenkirkon suunta oli siis miltei kokonaan ilman reservejä.

Kenttätykistön tulen painopiste²⁾ oli Kivennavan—Siiranmäen suunnalla. Valmiita maaliluetteloita ei saatu jaetuksi kaikille tulenjohtajille. Tulasemien siirtoihin Kuuterselän—Sahakylän suuntaan ei valmistauduttu.

Kalustomenetyksiä kokenut KvItPsto 20 siirrettiin 3.D:n ilmatorjuntapatteristoksi. Vahvennuksena saatiin yhteispatteristoksi RsItPsto 2 ja kaksi kevyttä patteria.

Pioneeritoiminmassa keskityttiin suluttamiseen panssarintorjuntamiinoittein ja hävittein taistelujaoituksen mukaisesti ilman painopistettä.

²⁾ RvPr 0,4 psto/patl; 3.D 0,9 psto/patl; 2.D 0,6 psto/patl

Aselaji	IV AK	RTR 2	RvPr	3.D ⁴⁾	2.D	10.D ⁵⁾	PsD ⁴⁾	Huom
Jalkaväki	JP 6 ¹⁾ JR 200 I P ²⁾ II P UK AUK	12.TK 13.TK 14.TK 15.TK ³⁾	URR HRR JP 1 TykEsK ErP 20	JR 11 (—III) JR 53 ErP 13 13.KrhK 25.TykK 45.TykK JR 48 (—III) LinP 5 ⁴⁾ 21.TykK	JR 7 JR 49 (—I) ErP 12 12.KrhK 27.TykK 47.TykK JR 6 III/JR 11 LinP 4 HelmoP 3 38.TykK	JR 1 JR 58 20.KrhK 32.TykK 52.TykK 8.TykK ¹⁾ 10.TykK	Os P JP 2 JP 3 JP 4 4/PsJP 7/PsJP 1/RynnTykP VK Os B JP 5 6/PsJP 2/PsPr VK I/PsPr RynnTykP (—) PsJP (—) ErPsK	1) RvPr:n alueella 2) 2.D:n alueella 3) Os Fridell 4) Komppaniat JP 3:sta ja PsJP:sta olivat tilapäisesti 3.D:lle alistettuina 5) Komppania RvPr:lla 6) E/JR 27 ml 7) Ilman kalustoa; täydennettävänä Perkjärvellä
Kenttä- ja rannikko-tykistö		I/RTR 2 25.JrRPtri 25.RsRPtri 27.RsRPtri 207.KvRPtri I/208.KvRPtri 209.KvRPtri II/RTR 2 26.RsRPtri 29.RsRPtri II/208.KvRPtri 210.KvRPtri III/RTR 2 3.MtRsPtri ²⁾ Psto/Tuomari ³⁾ 211.KvRPtri 1.MtRsPtri 2.MtKvPtri 1.RautPtri	RatsPtri	KTR 16 RsPsto 16 I/KTR 9 I./JrPsto 1 II/KTR 8 RsPsto 18 RsPsto 14 KvPsto 16 ¹⁾ 2.MittPtri	KTR 15 KvPsto 24 RsPsto 17 II/KTR 19 RsPsto 20 RsPsto 27 11.MittPtri	KTR 9 (—I) ²⁾ RsPsto 25 ³⁾ JrPsto 1(—) ²⁾ JrPsto 4 ²⁾		1) 15.6. alkaen 2) Perkjärvellä täydennettävänä 3) Tuki RvPr:ia VT-ase-massa
Ilmatorjunta	E/ITR 12 KvItPsto 7 KvItPsto 20 KvItPsto 21 RsItPsto 2	8.KvRItPtri 6.RItK					PsItPtri	
Pioneeri-joukot	PionP 14 2.TienHK 13.PionVarK		PionK	PionP 34 34.PionKol	PionP 33 33.PionKol	PionP 26 26.PionKol	PionP 2 41.PionKol 1.ErRsPonttJ	
Viestijoukot	VP 15	8.VK	VEsK	VP 31	VP 21	VP 29	VP 6	

Taulukko 3 IV AK:N TAISTELUJAOTUS 14.6.1944 (taistelujoukot)

Armeijakunnan esikunta siirtyi 11. 6. 1944 alkaen Kuusan korsukylään. Käytössä ollut kantaviestiverkosta täydennettiin 13. 6. 1944 valmiiksi saaduilla maan päälle rakennetuilla kenttäkaapeliyhteyksillä. Pitkien yhteysetäisyyksien takia olivat johtamismahdollisuudet IV AKE:sta RvPrE:aan ja 3.DE:sta rykmentteihin ja pataljooniin kyseenalaiset. Johtimien katkettua tykistötulessa ja radion osoittautuessa yhteysvälineenä hitaaksi oli jälleen turvaututtava kaikissa johtoportaisissa yhteysupseerien käyttöön.

Huoltolaitokset olivat pääosin Viipurissa ja Perkjärvellä. 3.D. sai huoltolaitoksensa toimintavalmiiksi vasta 14. 6. 1944, koska niiden henkilöstö oli ollut työpalveluksessa eri puolilla Kannasta. Divisioonien huoltolaitokset olivat Kaukjärven—Perkjärven—Punnusjärven tasalla. PsD tukeutui suoraan armeijakunnan laitoksiin.

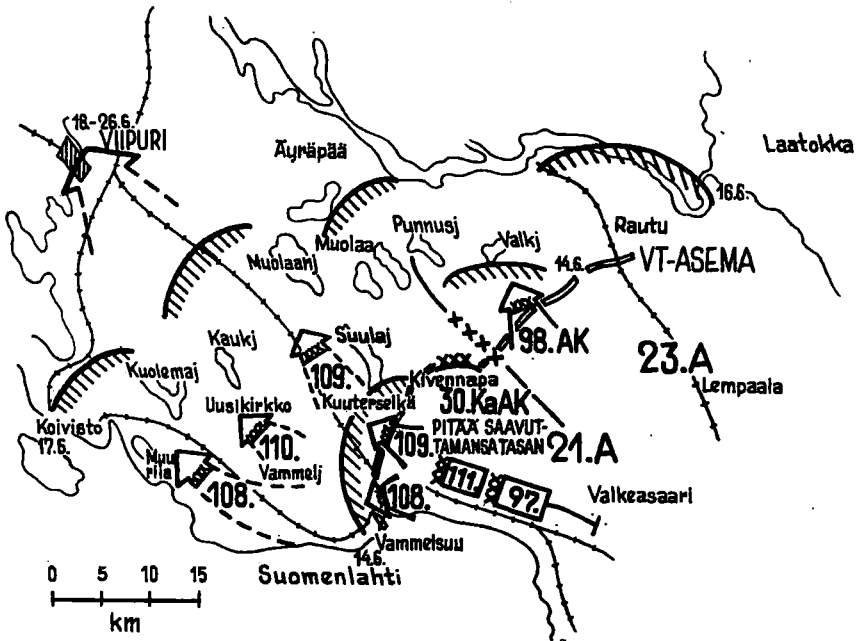
B. VENÄLAISTEN HYÖKKÄYSSUUNNITELMA JA SIITÄ SAATUJEN TIETOJEN HYVAKSIKÄYTTÖ

Kun läpimurtoyritys suoraan liikkeestä ei onnistunut ja puolustuksen painopiste oli muodostumassa Kivennavalle, muuttivat venäläiset 12. 6. 1944 illalla suunnitelmiaan.

Uusittu hyökkäyssuunnitelma on esitetty kuvassa 6 ja LeRi:n taistelujaotus taulukossa 4. 21.A:n painopistesuunnassa oli 109.AK:n 14. 6. 1944 aamulla murrettava puolustus Kuuterselässä ja Sahakylässä ja jatkettava Perkjärvelle. 108.AK sai rintamavastuun RvPr:n vastaisella alueella, tehtävän murtaa tämän asemat Vammelsuussa ja jatkaa Koivistolle. 110.AK valmistautui alkumenestyksen jälkeen käytettäväksi Uudenkirkon suuntaan. Armeijan reserviksi irrotettiin 97.AK. 30.KaAK:n piti suojata oikea sivusta pitämällä saavuttamansa tasa.

Siiranmäessä 98.AK:n oli 13. 6. 1944 lyötävä puolustajat ja jatkettava Vuottaan—Valkjärven suunnassa Mannerheim-linjalle.

Painopistesuuntaan ryhmitettiin 13. 6. 1944 110 kenttätykistö- ja kraanaatinheitinpatteristoa osittain rintaman suuntaisiin marsseihin. Keskitiheys oli 88 tykkiä rintamakilometrillä, mutta Vammelsuussa ja Kuuterselässä se kohosi 180—200 tykkiin, rintamakilometriä kohti. Tulival-

KUVA 6 Venäläisten hyökkäyssuunnitelma 12. 6. 1944

misteluun osallistui lisäksi painopistesuunnassa 13.IIImaAK etulinjan tukikohtia ja reservejä vastaan.

Toimenpiteet osoittautuivat oikeaan osuneiksi. Nopeasti valmisteltuinakin tulisuunnitelmat olivat lähes Valkeasaaren suuruusluokka määrällisesti mutta eivät ajallisesti.

Parhaat tiedustelutulokset IV AKE oli saanut — ilmenevät kuvasta 5 — 10. 6. 1944—12. 6. 1944 Kivennavan tien suunnasta. Pääpiirteinen hyökkäysryhmittäminen oli tosin muualtakin selvitetty. Tietojen perusteella uskottiin — alkuvaiheessa oikeutetusti — päähyökkäyksen VT-asemaa vastaan tapahtuvankin Kivennavalla.

Kun järjestelyt olivat puutteelliset ja lentotiedustelu voimakkaan hävittäjätorjunnan vuoksi lamassa, ei venäläisten uudelleenryhmittelyjä saatu riittävästi selvitettyiksi. 3.D:n hankkimia tietoja Kivennavalta Kuuterselkään tapahtuneista panssariyksikköjen siirroista ei saatu tarkiste-

Aselaji	LeRi	21.A	108.AK	109.AK	30.KaAK	110.AK	23.A	98.AK	Huom
Jalkaväki	13.D 125.D 382.D	22.LinAl ¹⁾ 97.AK ²⁾ 372.D 358.D 178.D	46.D ¹⁾ 314.D 90.D ¹⁾	109.D 72.D 286.D	45.KaD 63.KaD 64.KaD	168.D 265.D ¹⁾ 268.D ¹⁾	17.LinAl ¹⁾ 115.AK 92.D 10.D 124.D	281.D 381.D 177.D	¹⁾ Komentosuhde epävarma ²⁾ Irrotettiin Termolasta ja keskitettiin 17. 6. Lounatjoelle
Panssari- joukot ²⁾	220.PsPr 952.RsRynn- TykR 30.KaPsPr	1.LiikR (mm) ¹⁾ 152.PsPr 26.KaPsR 2.LiikR (mm) ¹⁾ 1.PsR 27.RsPsR	98.RsPsR 260.KaRsPsR 1238.RsRynn- TykR 1439.RsRynn- TykR	31.KaPsR 185.RsPsR 1222.RynnTykR 351.RynnTykR		124.PsR 394.RsRynn- TykR 397.RsRynn- TykR		46.KaRsPsR 226.KaPsR 396.KaRynn- TykR 398.KaRynn- TykR	¹⁾ 109.AK:n hyök- käysalueella ²⁾ Komentosuhteet ovat todennä- köisiä

Taulukko 4

LeRi:N TAISTELUJAOTUS 14. 6. 1944

tuiksi eikä niistä näin ollen tehty oikeita johtopäätöksiä; puolustusryhmitys jäi ennalleen.

Armeijakunnan esikunta oli menettänyt tuntuman venäläisiin yhtymiin ja odotti hyökkäystä vanhentuneen tilanteenarviointinsa mukaisesti. Venäläiset yllättivät suomalaiset toisen kerran — tällä kertaa paikan suhteen.

C. PUOLUSTUSTAISTELUN SUORITUS

Venäläisten tiedusteluluonteiset, runsaan tykistön tukemat hyökkäykset 12.—13. 6. 1944 torjuttiin kaikkialla. 2.D torjui Siiranmäessä taitavasti reservejään käyttäen kaikki 98.AK:n hyökkäykset 13.—15. 6. 1944. 30.KaAK:n aktiivinen toiminta oli luhistaa puolustuksen Kivennavan suunnalla samanaikaisesti kun ratkaisutaistelu kehittyi lännempänä, mutta JR 11:n puolustus kuitenkin kesti.

Kuuterselästä Suomenlahteen olevalla alueella alkoi 21.A:n hyökkäys 14. 6. 1944 klo 08.30 90 min kestäneen tykistön ja 40 min kestäneen ilmavoimien tulivalmistelun jälkeen.

Panssaritorjunta-aseiden puutetta poteneen II/JR 53:n puolustus murtui; IV AKE sai tästä tiedon jo klo 09.47. 3.D:n hajanaiset vastatoimenpiteet eivät onnistuneet. Sen optimistisista ilmoituksista johtui, ettei selvää tilannekuvaa armeijakunnan esikunnassa saatu muodostetuksi siitä, tapahtuuko ratkaisu Siiranmäessä vai Kuuterselässä. Vahvoja venäläisiä osastoja eteni lisäksi — kenenkään saamatta niistä tietoja — Mustanmäen suuntaan.

Iltapäivällä armeijakunta ryhtyi suunnittelemaan PsD:n käyttöä ja kielsi toteuttamasta 3.D:n tilannetta vastaamatonta JR 53:n käyttösuunnitelmaa. PsD:n komentajan esityksestä, ja koska pelättiin saarrosta Kivennavalta, määritettiin vastahyökkäysjoukoksi vain RynnTykP:lla vahvennettu Os P, jolle annettiin tehtäväksi puolustusaseman palauttaminen Kuuterselässä; Os B siirrettiin samalla Pampपालaan. Operaation johtajaksi käskettiin PsD:n komentaja; vastualuejakoa ja komentosuhteita ei määritetty tarkasti. Divisioonien esikuntapäälliköiden neuvottelun jälkeen 3.D:n Kuuterselässä olleet joukot alistettiin PsD:lle ja edelleen Os P:lle.

Vastahyökkäys pääsi venäläisten ilmavoimien hidastamana alkamaan

vasta klo 22.45 neljän patteriston 20 min kestäneen tulivalmistelun ja 20 lentokoneen pommituksen jälkeen. Murrosta oli kulunut aikaa 14 tuntia. Alkumenestyksen jälkeen tulituen jäätyä ammuspulan takia vaatimattomaksi ja venäläisten pureuduttua kyläharjanteelle 200 tykin voimin luovuttiin yrityksestä kohtuuttoman suurten tappioiden vuoksi 15. 6. 1944 aamulla, ja PsD sai aluksi puolustuksellisen tehtävän. Vastahyökkäys oli epäonnistunut, koska sitä ei suoritettu heti eikä kaikella mahdollisella tykistöllä tuettuna.

VT-aseman kohtalon ratkaisivat kuitenkin tapahtumat RvPr:n puolustusalueella. Vahvennetun armeijakunnan hyökkäyksen vastaansa saanut RvPr ja divisioonan hyökkäyksen kohteeksi joutunut I/JR 53 torjuivat armeijakunnan reservien tukemina 14. 6. 1944 päivällä kaikki läpimurtoyritykset. Tilanne alkoi kehittyä nopeasti epäedulliseen suuntaan vasta, kun

- JP 6 ei onnistunut pysäyttämään Kuuterselästä Vammeljärvelle etenevää 1.LiikR:ä,
- RvPrE yllätettiin ja se joutui irtautumaan 14. 6. 1944 klo 18.30 ja kun RvPr:lle klo 13.45 alistettu
- I/JR 53 irtautui epäselvien käskyjen johdosta.

Koko RvPr:n vasen sivusta oli auki. Ilman johtoa jääneet URR — 14. 6. 1944 illalla — ja HRR — 15. 6. 1944 aamulla — irtautuivat.

Armeijakunnan toimintamahdollisuudet olivat vähäiset, koska pääosa joukoista oli Suulajärven itäpuolella ja reservit Kuuterselässä. 3.D:n ja 10.D:n toimenpitein saatiin Suulajärven—Kanneljärven—Vammeljärven kannakset suojatuiksi ja Vammeljärven—Rieskjärven kannas miehiteytyksi. RvPr:sta sen sijaan ei saatu varmoja tietoja; yritettiin vain välittää sille eri johtoportaiden avulla käsky asemissa pysymisestä ja Saha-kylän takaisin valtaamisesta.

Kun puolustuksen murtuminen 15. 6. 1944 aamulla koko laajuudessaan paljastui, syntyi armeijakunnan esikunnassa vailla toteuttamismahdollisuuksia ollut suunnitelma kaksipuolisesta hyökkäyksestä — RvPr ja 3Pr etelästä — VT-aseman palauttamiseksi. Suunnitelmasta oli luovuttava, koska

- JPr:n hyökkäys kulminoitui samanaikaisesti Kuuterselässä ja
- RvPr:illa ei raskaan aseistuksensa ja huoltonsa menettäneenä ollut mahdollisuuksia toteuttaa sille suunniteltuja tehtäviä.

VT-asema oli menetetty Kuuterselän länsipuoliselta osalta. IV AK oli 15. 6. 1944 läntisellä osallaan siirtymässä taaksepäin ilman kokonais-suunnitelmaa. Erilliskäskeyn oli 10.D, 3.D, RTR 2 ja RvPr pyritty ohjaamaan tehtäviinsä läpimurron rajoittamiseksi.

Todettuaan 3.D:n komentajan kanssa neuvoteltuaan vastahyökkäys-mahdollisuudet olemattomiksi esitti armeijakunnan komentaja päämajalle 15. 6. 1944 klo 10.22 yleistä viivytystaisteluun siirtymistä. Tätä koskeva valmistautumiskäskey annettiin armeijakunnalle heti.

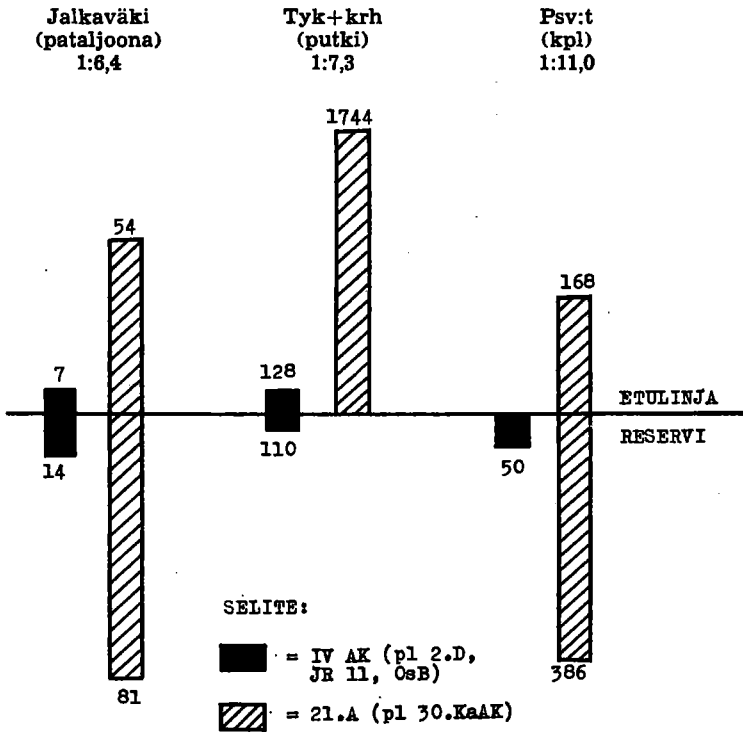
Ennen suorituskäskyn saapumista yritettiin vielä kootuin toimenpitein puretua puolustukseen eteläiselle vesitölinjalle Vitikkalan—Vammeljärven—Kanneljärven—Suulajärven tasalle. Kirjallinen yhteiskäskey oli kuitenkin jo ilmestyessään vanhentunut: vihollinen oli jo Kanneljärvellä, ja RvPr ei onnistunut ryhmittymään käsketylle tasalle vailla tykistönsä tukea.

Suunnitelmalla ei näin ollut edellytyksiä onnistua. Venäläisten eteneminen pysäytettiin valitulla tasalla vain hetkeksi keskiyöllä 15./16. 6. 1944.

D. YHTEENVETO JA JOHTOPAATOKSIA

Ryhmittyminen tapahtui vaikeassa tilanteessa; suunnitelmaa ei ollut, joukkoja oli vähän ja suurhyökkäys oli murtanut linnoitetun Pääaseman. Armeijakunnan esikunta toimi onnistuneesti suunnatessaan alaisensa yksityiskohtaisilla erilliskäskeyillä puolustusalueilleen. Määrittäessään pataljoonan tarkkuudella divisioonien tehtävät armeijakunta sai ryhmittymisen varmasti sellaiseksi kuin se halusi. Kun joukkoja on vähän, on menettelyä pidettävä perustektuna.

Puolustusryhmitys muodostui kiinteäksi, tehdyn tilanteenarvioinnin mukaiseksi. Leveällä puolustusalueella 3.D:n tehtävä tuli kovin vaikeaksi sen kaksitahoisen luonteen vuoksi; komentosuhteiden muutoksiin divisioonan oikeallakin sivustalla olisi pitänyt ryhtyä ja ennen taistelun alkua. Mahdollisuuksia nopeisiin painopisteen muutoksiin ei hitailla joukoilla ollut. Kun sitten venäläiset muuttivat suunnitelmiaan, ei ryhmitys enää vastannut tarkoitustaan. Tehty ratkaisu vaikutti suunnitelmiin sitten aina VKT-asemaan saakka. Venäläisillä oli Suulajärven eteläpuolella 12 divisioonaa ja itäpuolella kuusi divisioonaa. IV AK:n

KUVA 7. Voimasuhteet Kuuterselän—Vammelsuun alueella 14.—15. 6. 1944

vastaavat luvut pataljoonina olivat 13 ja 25. Suulajärven itäpuolinen tiheä ryhmitys olisi ollut oikeutettu, jos länsipuolella olisi ollut kaksi divisioonaa enemmän; toinen Sahakylästä Kuuterselkään ja toinen reservinä Vammeljärvellä.

Puolustuksen murtumisen aiheuttivat tilannetta vastaamattoman puolustusryhmitymyksen lisäksi

- lähes yhtä epäedulliset voimasuhteet kuin Valkeasaaren taistelussa
- kts kuvaa 7,
- puutteelliset valmistelut,
- heikon tiedustelun varassa tehdyt puolinaiset ja hitaat vastatoimenpiteet,

- sulkuasemien puute ja
- huonot johtamismahdollisuudet.

Taistelu ratkaistiin suomalaisten sivusuunnalla, käyttämättömiä reservejä jäi 2.D:lle neljä pataljoonaa ja IV AK:lle Os B, joilla ei voitu vaikuttaa taistelun kulkuun. Murron tapahduttua järjestettiin vastatoimenpiteitä tarkoituksenmukaisin erilliskäskyin muodostaen taisteluosastoja ja muuttaen tykistön taistelujaotusta. Yhteyksien heikkouden ja siitä aiheutuvan tilannekuvan epäselvyyden takia ei RvPr:n tukeminen tykistöllä ja jalkaväellä tullut kuitenkaan edes harkittavaksi, vaikka tarve olisi ollut ilmeinen.

Suunniteltua ajanvoittoa ylipäällikön reservien vastahyökkäykselle ei saatu hankituksi VT-aseman taisteluilla. Käytettävissä ollein joukoin se tuskin olisi ollut mahdollistakaan, vaikka olisi toimittu tarkoituksenmukaisemminkin.

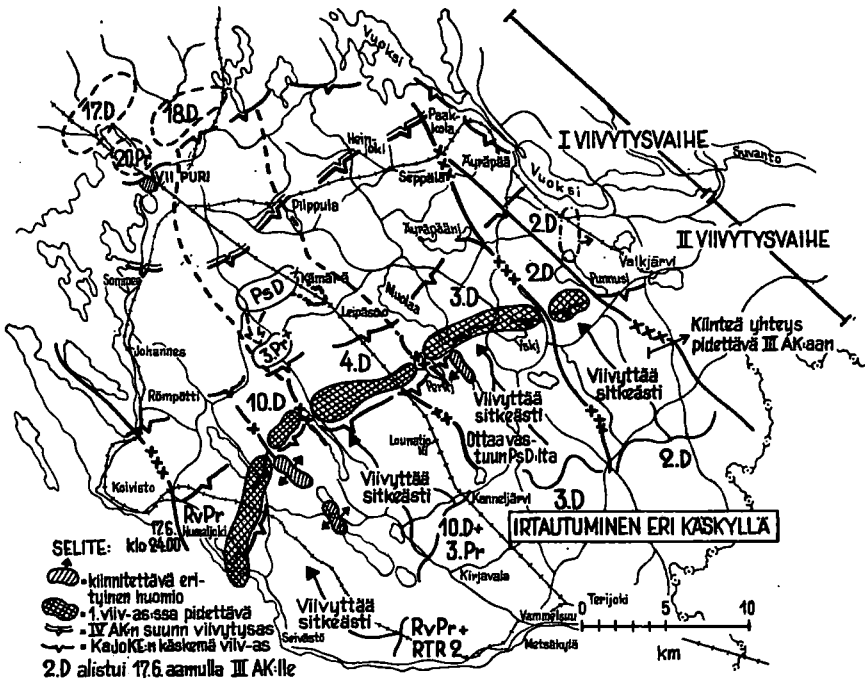
IV VETÄYTYMINEN VKT-ASEMAAN

A. VIIVYTYSSUUNNITELMA

Läpimurto Kuuterselässä ja Vammelsuussa pakotti ylipäällikön luopumaan suunnitellusta vastahyökkäyksestä VT-aseman etupuolelle. 3.Pr, komentajana ev K Savonjousi, suunnattiin jo 14. 6. 1944 illalla Uudellekirkolle ja 4.D, komentajana kenrm P A Autti, Kaukjärven—Muolaan alueelle 15. 6. 1944. 17.D ja 20.Pr ohjattiin Viipurin alueelle.

Johtamisen vaikeutuessa määrättiin 14. 6. 1944 Kannaksen armeijakunnille yhteinen komentaja, kenrl K L Oesch, joka 15. 6. 1944 aamulla saapui IV AKE:aan. Neuvoteltuaan iltapäivällä ylipäällikön kanssa sai hän toimintaohjeensa viivytyksestä siten, että armeija saataisiin puolustuskykyisenä VKT-asemaan. IV AKE sai tietää sen heti. Ohje armeijakunnille valmistui 16. 6. 1944 aamulla; se määrätti 1. viivytysaseman ja jätti viivytyksen aloittamiskäskyn antamisen Kannaksen joukkojen komentajalle. Viivytystaistelun jatkamiskäskey jaettiin 16./17. 6. 1944.

Valmista suunnitelmaa ei toimintaohjeen saapuessa armeijakunnan esikunnassa ollut. Improvisoitu suunnitelma syntyi KaJoKE:n ja IV AKE:n yhteistyönä.

KUVA 8 IV AK:n viivytys suunnitelma 16.—17. 6. 1944

Toiminnan perusajatuksena oli suorittaa operaatio vaiheittain ja divisioonittain kahdessa viivytysasemassa ja niiden välialueilla. Oli varattavat voimakkaat reservit ja tukeuduttava talvisodan aikaisiin puolustusasemiin. Näin oli tarkoitus voittaa aikaa VKT-aseman puolustusjärjestelyille.

Joukkojen ja alueen käytön — esitetty piirroksena kuvassa 8 — suunnittelussa painopiste määräytyi perustellusti Viipurin rautatien suuntaan. Rannikolla viivytettäviä joukkoja ei ollut mahdollista vahventaa, kun 3.Pr:a käytettiin 10.D:n tukena. Lähtökohta oli vaikea, sillä vaihtoehtoja ei ollut paljon venäläisten nopean etenemisen uhatessa romuttaa koko Länsi-Kannaksen puolustuksen.

Kenttätykistön taistelujaotus säilytettiin pääpiirteittäin entisellään. Heikoimmaksi jäi tulituki Kanneljärvellä, jonne vahvennuksia ei ollut saatavissa, ja RvPr:ssa, jossa tykistön käyttö ei ollut suunniteltua. Painopiste muodostui 4.D:n viivytysalueelle. Tuliasemien siirrot suunniteltiin portaittain viivytyksasemasta toiseen tapahtuviksi. Armeijakunta otti raskaat patteristot johtoonsa VKT-aseman puolustuksen rungoksi.

Ilmatorjuntapatteristot alistettiin divisioonille viivytyksen ajaksi.

Pioneerijoukkojen taistelujaotus säilyi entisellään. Suluttaminen keskittyi aluksi Perkjärven aseman — Suulajärven lentokentän ja myöhemmin Viipurin—Talin alueelle. Joukkojen käyttö ei ollut divisioonajohtoisena suunnitelmallista eikä tarpeeksi pitkäjännitteistä.

Huoltolaitokset suunniteltiin suoraan VKT-aseman taakse Lappeenrannan—Rauhan alueelle melko kauas joukoista. Divisioonien huollon ryhmittymistä ei ohjattu. Kuljetusvaikeuksissa auttoi eteen jääneiden varastojen käyttö.

Armeijakunnan esikunta siirtyi 15. 6. 1944 Kavantsaareen. Johtamisetäisyydet muodostuivat täten melko pitkiksi.

Suunnitelma oli nopeasti laadittuna varsin onnistunut. Joukkojen puute ei sallinut RvPr:n tukemista, mikä tulikin vaikuttamaan suuresti taistelun kulkuun. Irtautumiskäskyn jättäminen Kannaksen joukkojen komentajalle ei vastannut tarkoitustaan, sillä oli epävarmaa, ehtisikö se niin kaukaa suorittajille oikea-aikaisesti.

B. VIIVYTYSTAISTELUN SUORITUS

Suunnitelmansa IV AKE käskytti kirjallisin ja suullisin erilliskäskyin, joita annettiin viivytykseen valmistautumisesta ja irtautumisesta. Ennen valmistautumiskäskyjen perille saapumista oli puolustus jo murtunut RvPr:ssa ja 10.D:n ja PsD:n saumalla. Sivusuunnalla olleiden 3.D:n ja 2.D:n irtautuminen oli näin ollen sovitettava tapahtumiin Suulajärven länsipuolella.

Perkjärven kriisi sai alkunsa, kun PsD:n ja 10.D:n toimenpiteet Kanneljärvelle syntyneen aukon sulkemiseksi epäonnistuivat. Kun Lounatjoelta saatiin hälyttäviä tietoja 286.D:n panssariyksiköistä, hälytettiin 4.D 16. 6. 1944 klo 05.00 puolustukseen Kaukjärven—Perkjärven tasalle. Syntyi kilpajuoksu Perkjärvelle. Kun iltapäivällä näytti siltä, ettei 4.D

ehtisi ajoissa ,sai JP 2 armeijakunnan käskyn selvittää tilanteen rautatien suunnassa. Ilman yhteistä johtoa yhtäaikaan venäläisten kanssa Perkjärvelle saapuneet PsD:n ja 4.D:n osat epäonnistuiivat tehtävissään. Illalla 4.D onnistui kuitenkin ryhmittymään taemmaksi taivutettuun puolustusasemaansa. Kriisi voitettiin, vaikkei yhteistoiminta ollutkaan hyvä.

Rannikon kriisi syntyi RvPr:n puolustuksen murtuessa 15./16. 6. 1944, ennen kuin sen ryhmitys oli ehtinyt valmiiksi. Armeijakunta ohjasi prikaatia erilliskäskyn tarkoituksena suojata sillä 10.D:n sivusta ja saada sen joukot taistelukelpoisina 1. viivytysasemaan, jossa sille alistettiin IV/3.Pr. Kirjalliset käskyt eivät saavuttaneet ajoissa prikaati, jolla ei ollut RTR 2:lla vahvennettunakaan mahdollisuuksia estää 108.AK:n panssarijoukkojen nopeaa etenemistä Koivistolle.

Sivustansa suojaten 10.D oli näin jäänyt muiden etupuolelle. Venäläisten aloitettua Rieskjärven—Vammeljärven kannaksella hyökkäyksensä murtui senkin puolustus 16. 6. 1944 iltapäivällä, ja viivytys oli aloitettava ennen suorituskäskyn saapumista. Viivytykseen jäänyt JR 1 lyötiin hajalle 17. 6. 1944 aamulla Halilassa, ja 3.Pr käskettiin irtautumaan suojattomien sivustojensa takia ja ohjattiin reserviksi Summan alueelle.

Komentosuhteet olivat 4.D:n viivytysaseman ja sen edessä olevan välialueen osalta erikoiset; sen edessä toimi neljän yhtymän joukkoja. Viimeistään 17. 6. 1944 aamulla olisi ollut edullista alistaa nämä 4.D:lle, jolloin yhteistoiminta olisi ollut edullisemmin järjestettävissä.

Keskipäivällä 17. 6. 1944 oli 3.D vielä viivytysaseman etupuolella, muualla venäläiset oli pysäytetty hetkeksi viivytysaseman eteen. Jatko-tehtävänsä mukaisesti IV AKE oli antanut oman viivytyskäskynsä perustaksi divisioonien jatkosuunnittelulla. Irtautumisajan määräämisen komentaja jätti itselleen. Viivytyksen tehostamiseksi kiirehdyttiin PsD:n siirtoa reserviksi Summaan, mikä tapahtuikin iltapäivällä, ja RvPr alistettiin 10.D:lle, jolle ei kuitenkaan annettu IV/3.Pr:n lisäksi uusia joukkoja. RTR 2:n Koiviston saarille siirtymistä ei voitu näin ollen tukea.

Viivytysaseman kestäkyky ratkaistiin 17. 6. 1944 iltapäivällä. JR 1:n mukana tunkeutui 10.D:n aseisiin Kaukjärven länsipuolella 110.AK:lle alistettu 2.LiikR. JR 58 irtautui ja panssarivaunut tunkeutuivat 4.D:n sivustaan ja selustaan. Kun samanaikaisesti RvPr:n puolustus murtui

Inkilässä ja ryhmittymisen Humaljoen tasalle ei onnistunut, oli edessä uusi kriisi. Suunnitellulla III/3.Pr:n ja PsD:n osien vastahyökkäyksellä JR 58:n alueelle ei ollut voimasuhteiden takia onnistumisen edellytyksiä, joten siitä oli pakko luopua.

Viivytyzasema ei kesänyt linnoittamattomana ja väsyneiden joukkojen puolustamana täyttä vuorokautta. Tilanteen pakottamana, ei oman suunnitelman mukaisesti, oli ryhdyttävä ryhmittämään joukkoja 2. viivytyzasemaan. Oli liian vähän iskukykyisiä reservejä.

Armeijakunnan esikunnalla oli viivytyalueensa keskiosalta melko oikea kuva neuvostojoukoista. Itäosalta ei ollut tietoja myöhemmin 6.AK:aan kuuluneesta 13.D:sta. Lännessä oli tilannekuva epämääräisin. 108.AK:n divisioonista oli selvitetty vain 314.D, 110.AK:sta varmasti 268.D ja todennäköisesti 265.D, armeijakunnan esikunnan olemassaolosta oli vain arvailuja. Lentotiedustelulla todettiin 97. AK:n keskitykset Lounatjoelle.

Koska Mannerheim-linjan uskottiin olevan lujasti linnoitettu, suoritivat venäläiset 17./18. 6. 1944 uudelleenjärjestelyjä hyökkäysvoiman ja nopeuden lisäämiseksi. Suunnitelman — taistelujaotus on taulukossa 5 — mukaan 97.AK vaihtoi 109.AK:n etulinjasta 18. 6. 1944 aamulla ja hyökkäsi Huumolan ja Leipäsuon suunnissa kohti Viipuria. 109.AK liittyi tähän hyökkäykseen divisioonalla. 108.AK:n tehtävä ei muuttunut, ja se toimi edelleen rantatien suunnassa. 110.AK toimi 97.AK:n ja 108.AK:n välissä, sen yksityiskohtaisesta käytöstä ovat tiedot ristiriitaisia. 23.A:n tuli sivustansa Vuoksella suojaten painopiste Repolan suunnassa hyökätä Viipurin kiertämiseksi pohjoisesta.

Käskey irtautumisesta ja siirtymisestä 2.viivytyzasemaan annettiin 18. 6. 1944 klo 01.15 mennessä. Vasemmalla III AK:n alueella syntyneen uhkaavan tilanteen takia oli jo iltapäivällä käskey tarkistettava ja 3.D:n suunnitelmallista viivytystä kiirehdittävä. Tällöin divisioonan komentaja alkoi suunnata joukkojaan jo VKT-asemaan. Oikealla 10.D:n viivytyalueella annettu käskey vain varmensi jo tapahtuneen tosiasian, sillä tarmokkaista yrityksistä huolimatta 17. 6. 1944 illasta alkaen ev U Tähtisen komennossa olleen RvPr:n asemat murtuivat 18. 6. 1944 aamuyöllä Metsäkylässä ja aamupäivällä Römpötissä. Rokkalanjoeltaikin väsynyt HRR irtautui jo iltapäivällä, jolloin Römpötin taisteluja tukemaan ryhmittynyt 10.D:n tykistö jäi hyökkääjän jalkoihin heikon

Aselaji	LeRi	21.A	108.AK	110.AK	97.AK	109.AK	23.A	6.AK	Huom
Jalkaväki	22.LimA1 ¹⁾ 17.LimA1 ¹⁾ 30.KaAK 45.KaD 63.KaD 64.KaD		314.D 46.D 90.D	168.D ²⁾ 265.D ²⁾ 268.D ²⁾	372.D ²⁾ 358.D ²⁾ 178.D ²⁾	109.D 72.D 286.D	115.AK 92.D 10.D 142.D 98.AK 281.D 281.D 177.D	13.D 382.D 125.D	1) Komentosuhde epävarma 2) Divisioonien jako ak:lle on alkuperäinen. On voinut tapahtua muutoksia, joista ei ole tietoa
Panssari- joukot			220.PsPr 98.RsPsR 260.KaRsPsR 394.RsRynnTykR 1439.RsRynnTykR 1238.RsRynnTykR ²⁾ 3.LiikE (mm) 30.KaPsPr 952.RsRynnTykR	124.PsR 397.RsRynnTykR 2.LiikE (mm) ²⁾ 1.PsPr 27.RsPsR	1.LiikR ²⁾ 152.PsPr 26.KaPsR	31.KaPsR 185.RsPsR 351.RynnTykR 1222.RynnTykR	46.KaRsPsR ¹⁾ 226.KaPsR ¹⁾ 396.KaRynnTykR ¹⁾ 398.KaRynnTykR ¹⁾		1) Jako ak:lle tuntematon 2) Komentosuhteet todennäköisiä

Taulukko 5

LeRi:n TAISTELUJAOTUS 17.—18. 6. 1944

yhteistoiminnan takia. Kriisi Rokkalanjoella uhkasi luhistaa kaikki armeijakunnan suunnitelmat ja VKT-aseman miehittämismahdollisuudet.

Kun 10.D:lla, jonka komentajana 17. 6. 1944 aamusta oli ev K Savonjousi, ei ollut mahdollisuuksia vaikuttaa tilanteeseen, antoi armeijakunnan komentaja PsD:lle tehtäväksi klo 08.30 ottaa rintamavastuun 10.D:n viivytysalueella. Huollon ja levon puutteessa taakse siirtymässä ollut, runsaat tappiot kokenut PsD oli käännyttävä takaisin 20 km leveälle viivytysalueelle. Neuvottelun jälkeen IV AKE lievensi tehtävää niin, että RvPr ja JR 58 alistettiin tilanteen vakauttamisen ajaksi PsD:lle, joka sai suorittaa tehtävänsä Römpötin asemesta Rokkalanjoella. Rintamavastuu vaihtui klo 24.00 mennessä. 108.AK:n eteneminen oli saatu pysäytetyksi ja uhanut kriisi tällä suunnalla voitetuksi.

Saatuun viivytyksikäskyyn 17./18. 6. 1944 puolenyön jälkeen 4.D irtautui sille alistetun 3.Pr:n jo miehittämään 2.viivytysasemaan. Venäläiset seurasivat mukana. JR 25 torjui aluksi 3.Pr:n tukemana panssarien tuemat hyökkäykset, mutta JR 5:n viivytysasema ei kestänyt. Venäläisille näytti jo 18. 6. 1944 illalla auenneen tie Viipuriin; he eivät kuitenkaan tienneet käyttää sitä hyväkseen.

Kun 3.D:n suunnallakin oli vaikeuksia ja kun PsD oli suunnattu juuri Rokkalanjoelle, ei armeijakunnalla ollut reservejä eikä muuta mahdollisuutta kuin antaa käsky siirtymisestä suunnitellulle Sommeen—Salopaakkolan linjalle 19. 6. 1944 klo 11.00 alkaen. Irtautuminen oli kuitenkin jo osittain tapahtunut tosiasia.

PsD:n ja JR 58:n ryhmittäminen tapahtui suunnitellulla tavalla ankarasta painostuksesta huolimatta.

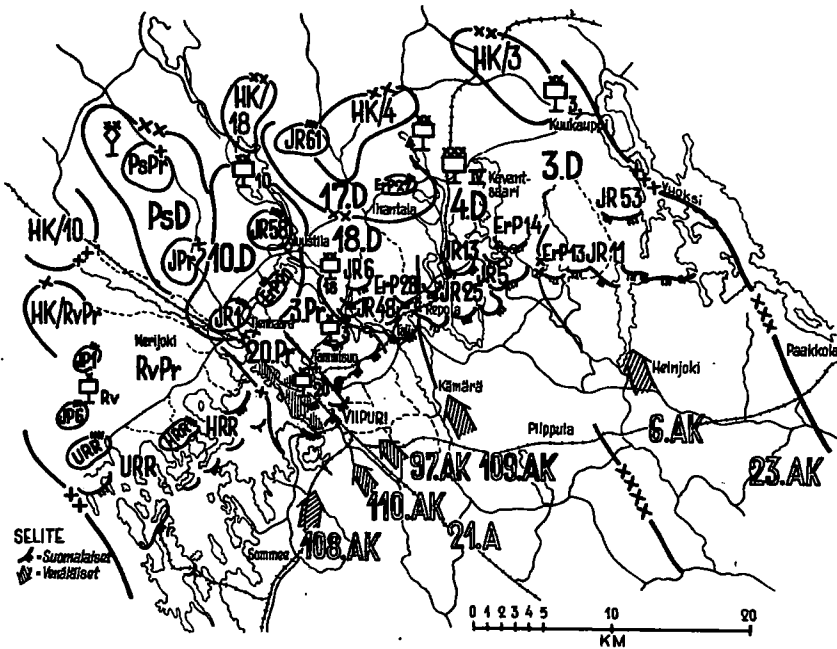
Summan—Leipäsuon suunnassa tilanne paheni, kun JR 25 lyötiin hajalle venäläisten hyökätessä rykmentin irtautuessa. Viivytyslinjaa ei saatu laisinkaan miehitettyksi, ja uhka kasvoi myös vasemmalla sivustalla 3.D:n vetäytyttyä naapuriaan nopeammin Heinjoen pohjoispuolelle. Huonosta yhteistoiminnasta huolimatta onnistuttiin tilanne kuitenkin illalla 19. 6. 1944 hetkeksi vakauttamaan Säiniön—Pilpulan tasalle.

Kun 19. 6. 1944 illalla annetun viivytyksikäskyn edellyttämäksi irtautumishetkeksi määrättiin 20. 6. 1944 klo 03.00, oli epävarmaa saataisiinko 4.D:aa laisinkaan VKT-asemaan. Suunnittelun, kenr:n V Sundmanin

komentaman, 17.D:n käytön asemesta alistettiin 4.D:lle 20. 6. 1944 aamulla JR 13 VKT-asemaan. Vetäytymisoperaatio oli päättymässä.

C. RYHMITTYMINEN VKT-ASEMAAN

Päämajan toimenpitein tuettiin IV AK:aa VKT-aseman valmisteluissa sen viivytystaistelujen aikana. Linnoitusrakennusjoukot olivat asemaa kunnostamassa aina ryhmittymisvaiheeseen saakka. Kesäkuun 15.—18. 1944 annetuilla käskyillä suunnattiin ensin 17.D ja ev A Kempin komentama 20.Pr ja sitten 18.D ja 3.Pr Viipurin—Talin alueelle, jossa ne alistettiin IV AK:lle. Näin saatiin tämä uhatuin suunta miehitetyksi jo 19. 6. 1944 kuluessa ja Talin itäpuolinen alue sitten 20.—21. 6. 1944 3.D:n ja 4.D:n ryhmitettyä sinne viivytystaistelunsa jälkeen.

KUVA 9 IV AK:n ryhmitys 20. 6. 1944

Ryhmittäminen — esitetty kuvassa 9 ja taistelijaotus taulukossa 6 — tapahtui 18.6.1944 annetun yhteiskäskyn ja useiden erilliskäskyjen perusteella.

Perusajatukseksi oli edullisesti puolustettaviin järvikapeikkoihin tukeutuen pitää VKT-asema pääasemana ja estää venäläisten pääsy Etelä-Suomeen. Puolustuksen painopiste oli Viipurin alueella. Vastuualue ulottui selustassa Salpa-asemaan (pl) saakka. IV AKE:n oli lisäksi otettava suunnitelmissaan huomioon VAK:n tulo rintamavastuuseen Viipurista länteen olevalla asemanosalla, samoin kuin se, että viikon kuluttua saapuisi lisää joukkoja kaksi divisioonaa.

Armeijakunnan puolustusalue jaettiin kuuteen ala-alueeseen. Viipurinlahden puolustuksesta rannikkotyökistön ohella vastasi RvPr, jolla 18 km leveällä alueella oli 8 pataljoonaa ja 2 patteristoa. Painopistesuunnassa Viipurista Repolaan oli 13 km:lla 15 pataljoonaa ja 11 patteristoa. 4.D:lla oli 10 km:lla 8 pataljoonaa ja 5 patteristoa ja 3.D:lla 12 km:lla 7 pataljoonaa ja 4 patteristoa. Kun vielä Viipurin—Repolan alueella olivat etukäteen ryhmitetyt ja siten parhaassa kunnossa olevat pataljoonat ja kun syvyyden luomiseen kiinnitettiin alusta alkaen huomiota, oli kaikki mahdollinen tehty puutteellisesti varustetun aseman puolustustaistelun onnistumiseksi.¹⁾

Reserveistä PsD, 10.D ja 17.D saivat käskyn valmistautua toimimaan Tammisuon ja Repolan, PsD RvPr:n ja 17.D 4.D:n ja 3.D:n puolustusalueilla. Tehtäviä vastaaviin valmisteluihin ryhdyttiin heti ryhmittämisen jälkeen. Viipuriin ei suunniteltu vastahyökkäystä vesistöesteiden takia. 10.D:n käyttöarvo tarmokkaista toimenpiteistä huolimatta oli vielä kyseenalainen.

Kenttätyökistön tulen painopiste oli Viipurin—Repolan²⁾ alueella. Ryhmittämisen tapahtuessa olivat raskaat patteristot jo ampumavalmiina ja muut tuliasemat oli tiedusteltu. Ryhmittämisellä oli luotu edellytykset tulen keskittämiseksi, mutta yhteyksien järjestelyt eivät olleet vielä samalla tasolla.

¹⁾ RvPr 0,4 patl ja 0,1 pstoa/km; Viipuri—Repola 1,2 patl/ ja 0,8 pstoa/km; 4.D 0,8 patl ja 0,5 pstoa/km; 3.D 0,6 patl ja 0,3 pstoa/km.

²⁾ RvPr 0,3 pstoa/patl, Viipuri—Repola 0,7 pstoa/patl, 4.D 0,6 pstoa/patl ja 3.D pstoa/patl.

ItR 3 siirtyi 20. 6. 1944 selustan ilmatorjuntaan Elisenvaaran—Virasojan—Lappeenrannan alueille. Komentosuhteissa ItR 12:n osalta palattiin tukipatteristokäytäntöön. Vahvennuksia oli tulossa sekä III AK:lta että AunR:ltä.

Suluttamisen painopiste oli syvällä alueella Viipurin—Repolan suunnassa sekä vesistökaapeikkojen panssarimiinoitteissa ja siltojen hävityksissä. Koska valmistelut puuttuivat, suunnitelmat toteutettiin ryhmittymisvaiheessa.

Armeijakunnan huoltokeskukset olivat Lappeenrannan—Sinkkolan—Muurkon ja Joutsenon—Hyvättilän alueilla 30—40 km etulinjasta. Uusien yhtymien tulo ja kokonaissuunnittelun puute aiheuttivat taistelun aikaisia ryhmittymismuutoksia. 20.Pr:n huollolliseen tukemiseen ei riittävän ajoissa ryhdytty, vaikka alistuminen tiedettiin jo 15. 6. 1944. Ampumatarvikkeiden osittainen puute johtui junakuljetusten vaikeutumisesta ja materiaalimenetyksistä.

Armeijakunnan esikunta siirtyi 20. 6. 1944 kuluessa Lauritsalan Mustolaan.

Suunnitelma oli varsin onnistunut ja se toteutettiin joustavasti usein erilliskäskein. Leitimöjärven itäpuoliseen alueeseen ei tosin kiinnitetty sen ansaitsemaa ja 18.D:n esittämää huomiota.

LeRi:n suunnitelman mukaan tuli 23.A:n 21. 6. 1944 kuluessa sivustansa Vuoksella suojaten tunkeutua VKT-aseman läpi Kuurkaupin—Kavantsaaren tasalle. 21.A:n oli vallattava 20. 6. 1944 Viipuri ja jatkettava kahdella armeijakunnalla Kavantsaaren—Tienhaaran tasalle 21. 6. 1944 kuluessa.

Seuraavassa vaiheessa suunniteltiin LeRi:n tehtäväksi hyökkäyksen jatkamista kolmella armeijalla 26.—28. 6. 1944 Imatran—Lappeenrannan—Virojoen tasalle, josta oli jatkettava sillanpään saamiseksi Kymijoen länsipuolelta Sisä-Suomen operaatiota varten. Lisäjoukkoja annettiin kuitenkin vain 59.AE Viipurinlahden operaation johtoportaaksi.

VKT-aseman miehitys oli valmiina 20. 6. 1944 klo 06.00. 4.D ja JR 58 olivat aamulla joutumaisillaan saarroksiin Sämiöllä. Viivyyttävien osastojen kanssa yhtäikaa puolustusaseman eteen tulleiden venäläisten ensimmäiset tiedusteluhyökkäykset torjuttiin kuitenkin kaikkialla.

Ratkaisutaistelun alkaessa VKT-asemasta murtui Viipurissa 20.Pr:n puolustus jo 20. 6. 1944 puolelta päivin, koska

Aselaji	IV AK	RvPr	20.Pr ¹⁾	18.D	4.D	3.D	PsD	10.D	17.D	Huom
Jalkaväki	LinP 5 ²⁾ LinP 4 ²⁾ 10.TykK	URR HRR JP 1 JP 6 TykEsK JR 200 (I, II) TäydP M TäydP 1	I/20.Pr II/20.Pr III/20.Pr ²⁾ IV/20.Pr TykK/20.Pr JK/20.Pr KrhK/20.Pr ErPsK 19.TykK	JR 6 JR 48 ErP 28 28.KrhK 26.TykK 46.TykK 3.Pr ⁴⁾ 32.TykK 11.TykK	JR 5 JR 25 ErP 14 14.KrhK 34.TykK 54.TykK JR 13 ⁵⁾ 17.TykK	JR 11 JR 53 ErP 13 13.KrhK 25.TykK 45.TykK 21.TykK 8.TykK	JPr JP 2 JP 3 JP 4 JP 5 PsJP VK PsPr I P II P VK RynnTyP	JR 1 JR 58 ErP 20 20.KrhK 52.TykK	JR 61 ErP 27 27.KrhK 39.TykK 59.TykK	¹⁾ Alistui 10.D:lle 20. 6.44 klo 17.15 ²⁾ Alistui 3.Pr:lle 20. 6.44 klo 17.15 ³⁾ VKT-ase- man runko- miehityk- senä ⁴⁾ Alistui 18.D:lle 20. 6. klo 17.15; kokoonpano kuten 20.Pr ⁵⁾ 17.D:sta puolryhmi- tyksen ajaksi, yksi patl jäi
Kenttä- tykistö	JrPsto 1 ²⁾ JaPsto 4 ²⁾ 1.RautiPsto	KvPsto 12 III/KTR 9 RatsPtri	KvPsto 20 RsPsto 40	KTR 19 RsPsto 26 KvPsto 23 RsPsto 33 KvPsto 24 RsPsto 17 RsPsto 18	KTR 1 RsPsto 22 RsPsto 20	KTR 16 KvPsto 16 II/KTR 8 ¹⁾ 2.MittPtri	RsPsto 14	KTR 9 (—) RsPsto 25 RsPsto 16	KTR 8 (—)	¹⁾ 20. 6. il- lalla siirtyi Viipurin alueelle ²⁾ Täyden- nettävänä Taavetissa
Ilma- torjunta	E/ItR 12 KvItPsto 20 ²⁾ KvItPsto 20 ²⁾ RsItPsto 2 KvItPsto 7 ¹⁾									¹⁾ Tulossa RvPr:n it- tukipstoksi ²⁾ 3.D:n it- tukipsto ³⁾ 10.D:n it- tukipsto
Pioneerijoukot	PionP 14 2.TienHK 13.Pion- VarK	PionK	PionK	PionP 23 23.PionKol	PionP 25 25.PionKol	PionP 34 34.PionKol	PionP 2 41.PionKol 1.ErRs- PonttJ	PionP 26 26.PionKol	PionP 32 32.PionKol	
Viestijoukot	VP 15	VEsK	VK	VP 24	VP 25	VP 31		VP 29	VP 34	

Taulukko 6 IV AK:n TAISTELUJAOTUS 20. 6. 1944 (taistelujoukot)

- suurtaisteluun joutuneiden johtajien ja miehistön henkinen kesto-
kyky romahti,
- valmisteluaikaa ei käytetty tehokkaasti hyväksi,
- onnettomien yhteensattumien takia ampumatarviketäydennys
epäonnistui,
- armeijakunnan ja prikaatin johtamisjärjestelyt olivat puutteelliset.

Armeijakunnan mahdollisuudet olivat vähäiset; tilannetta vastaamat-
tomat käskyt iltapäivällä eivät tuottaneet tulosta, tieto kaupungin mene-
tyksestä saatiin klo 16.55. 10.D miehitti Kivisillansalmen pohjoisrannan
ja saatuaan rintamavastuun torjui kaikki venäläisten ylimenohyökkäyk-
set. Iskukykyisten reservien puutteen ja maastovaikkeuksien takia vasta-
hyökkäyksistä kaupunkiin luovuttiin. Päämaja hyväksyi tosiasioiden
edessä paikalliset toimenpiteet.

Viipurin menetyksen seurauksena reservien selväpiirteinen käyttö-
ajatus alkoi horjua. KaJoKE:n käskystä 17.D otti vastaan 10.D:n
(20.Pr:n) puolustusalueen, tämä puolestaan RvPr:n alueen itäosan ja
PsD siirtyi Merijöelle. Kun V AK 22. 6. 1944 klo 12.00 otti rintamavas-
tuun Juustilanselän—Suomenvedenpohjan länsipuolella, oli painopiste-
suunnassa oleva IV AK jäänyt kokonaan ilman reservejä. Lähtökohta
Talin—Ihantalan suurtaistelulle ei ollut edullinen.

D. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Viivytystaistelu tapahtui vaikeissa oloissa. Saavutettavan ajanvoiton
määrittä 17.D:n ja 20.Pr:n siirtoihin Kannakselle kuluva 7—10 vrk:n
aika, vaikkei sitä missään suunnitelmassa eikä käskyssä tuotukaan esille.
Armeijakunta suoritti tehtävänsä kulkien kriisistä toiseen, joiden synnä
olivat

- heikko operatiivinen tilanne viivytyksen alkaessa; pääosa jou-
koista oli päähyökkäyssi suunnan itäpuolella,
- epäedulliset voimasuhteet varsinkin Länsi-Kannaksella viivytyks-
alueen tultua entistä leveämmäksi,
- painopisteen muuttamisen vaikeus operatiiviselta liikkuvuudel-
taan heikoilla yhtymillä ja

— 10.D:n ja RvPr:n heikko taistelutahto niiden tultua aikaisemmin taisteluissa osittain lyödyiksi.

Venäläisillä oli ylivoimaan perustuva aloite. Vaikka 4.D ja 3.Pr käytettiin uhanalaisimmassa suunnassa kriisien vakauttamiseen, muodostui taistelu viivytyksasemissa vain merkinnöiksi osittain myöhästyneinä saapuneisiin kirjallisiin käskyihin. Voimasuhteiden takia oli pakko toimia LeRi:n määräämässä tahdissa. Käytettävissä olleilla joukoilla ei ollut mahdollisuuksia aktiivisempaan viivytykseen, vaikka armeijakunnan esikunta tekikin parhaansa ja useita vastahyökkäyksiä suoritettiin. PsD:n kaltaisia liikkuvia reservejä olisi tarvittu enemmän.

Viivytystaistelun tehokkaalle johtamiselle ei ollut riittäviä edellytyksiä. Pitkäjännitteisen tiedustelun jäätyä suunnittelematta ei saatu tarpeeksi tietoja venäläisten voimista ja ryhmityksestä¹⁾. Ennen kuin vähäiset tiedot saatiin johtopäätöksiä tekeviin johtoportaisiin, ne olivat heikkojen viestiyhteyksien takia vanhentuneita. Johtaminen ei voinut muodostua ennakoivaksi, oli toimittava pakkotilanteessa.

Tykistön tulituki viivytystaistelun aikana oli vähäistä, koska

- kärsittiin kalustomenetyksiä (8 %),
- osan (30 %) patteristoista suunnattiin 3 vrk ennen jalkaväkeä VKT-asemaan,
- ampumatarvikkeiden täydennys ei aina onnistunut.

Patteristojen etukäteen tapahtuneita siirtoja voidaan kuitenkin pitää aiheellisina, sillä ne takasivat VKT-asemassa tulituen juuri vaikeimmassa tilanteessa — joukkojen ryhmittäessä.

Runsaasta materiaalin käytöstä huolimatta ei suluttamisella hajanaisesti suoritettuna ollut painopistesuunnassa sanottavaa merkitystä taistelun lopputulokseen.

Vaikka suunniteltua ajanvoittoa ei saavutettukaan, minkä seurauksena Viipuri menetettiin melkein taisteluitta, voitaneen armeijakunnan viivytystaistelua silti pitää odottamattoman hyvin onnistuneena, kun otetaan huomioon venäläisten saavuttama ylläte. Oli luotu edellytykset VKT-aseman torjuntataisteluille.

¹⁾ Parhaat tiedot saatiin sotasaaliskartasta, päämajan kuuntelutiedustelulla, kaukopartioidelta sekä ajoittain lentotiedustelulla

V OPERAATIOIDEN TARKASTELU JA NIISTA SAADUT TAKTILLISET KOKEMUKSET

A. VENÄLAISTEN HYÖKKÄYSOPERAATIO

Operaation suunnittelussa venäläiset olivat vanhoillisia. He toteuttivat pääpiirteittäin talvisodan aikaista suunnitelmaansa. Merisivustan ajoittain aktiivisesta toiminnasta huolimatta maihinnousuista luovuttiin todennäköisesti melko voimakkaan rannikkotykistön takia. Toisaalta taas liikkeen nopeus maalla teki ne samoin kuin maahanlaskutkin tarpeettomiksi, vaikka niillä olisikin saattanut olla melkoinen vaikutus Keski-Kannaksella taistelevien päävoimien sivustassa ja selustassa.

Suunnitelman toteuttaminen perustui

- päähyökkäyssuuntien oikeaan valintaan,
- tulen ja elävän voiman keskittämiseen,
- aselajien yhteistoimintaan,
- valmistelujen salaamiseen ja
- reservien käyttöön jo saavutettujen läpimurtokohtien kautta.

Päämääränä oli Viipurin nopea valtaus. Neljässä läpimurtotaistelussa suomalaiset kyllä lyötiin, mutta tuhoamiseen ei päästy suoraviivaisen venäläisen luonteen mukaisen taktiikan vuoksi. Saarrostavalla ja omaaloitteisella toiminnalla olisi saatettu estää ainakin osa viivytävistä joukoista ryhmittymästä VKT-asemaan.

Suomalaisille tarjoutui mahdollisuus täten menestykselliseen torjuntaan lähellä olleen täydellisen luhistumisen asemesta.

B. SUOMALAISTEN PUOLUSTUSMAHDOLLISUUDET

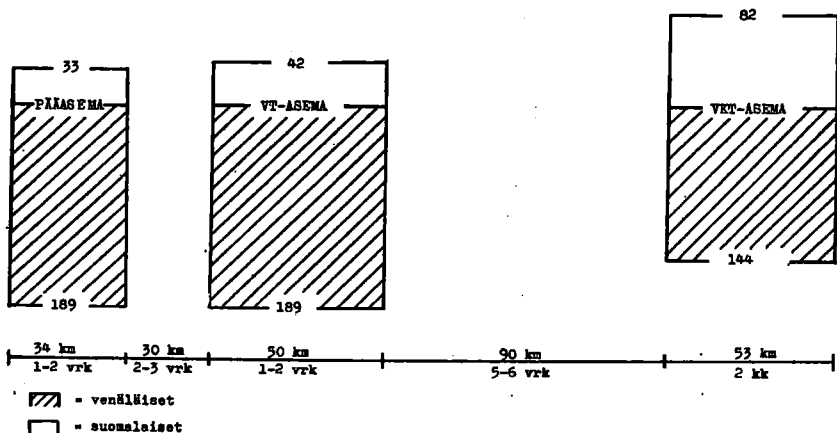
Puolustuksen operatiivinen syvyys ei riittänyt. Taktisen syvyyden puuttuminen aiheutti Pääaseman ja VT-aseman murtumisen epäedullisessa maastossa. Puolustuksen olisi pitänyt olla alueellinen, syvä ja panssarintorjuntakykyisiin tukikohtiin perustuva. Selustan linnoitettujen tukikohtien miehitys on suunniteltava myös taktisten reservien

tehtäväksi, sillä edestä tuleville lyödyille joukoille se ei vihollisen tulen alla aina onnistu.

Reservien täytyy olla operatiivisesti ja taktisesti lähellä ja niitä on käytettävä välittömästi murron tapahduttua. Murtoaukon sivulta heti pataljoonalla suoritettu vyörytys osoittautui puolen vuorokauden kuluttua tapahtunutta voimakkaampaa, suoraan rintamasta tehtyä hyökkäystä tehokkaammaksi.

Kantalinnoitteisiin ja yhtenäiseen panssarikiviesteeseen VT-asemassa uhrattu työmäärä ei vastannut vuonna 1944 tarkoitustaan. Rakentamalla laadullisesti kunnollisia kenttälinnoitteita enemmän ja syvälle alueelle olisi ilmeisesti saavutettu paremmat tulokset kuin puutteellisesti rakennetussa kantalinnoitetussa asemassa. Saavutettiinhan pääosin kenttälinoitetuissa asemissa Siiranmäessä ja Vammelsuussa kunniakkaita torjuntavoittoja.

Kun vielä tykistöä ja panssaritorjunta-aseistusta oli vähän ja niitä käytettiin ilman riittävää painopistettä, ei venäläisiä kyetty Pääasemassa ja VT-asemassa pysäyttämään, vaan jouduttiin vetäytymisoperaatioon, kilpailuun ajasta ja edullisemmista voimasuhteista — kts kuvaa 10 — edellytysten luomiseksi VKT-aseman torjuntavoitolle.

KUVA 10. Voimasuhteiden kehittyminen (pataljoona) IV AK:n alueella 10. 6. 1944—15. 7. 1944

C. VIIVYTYS SUURTAISTELUOLOISSA

Viivytystaistelu käytiin alivoimaisin joukoin aloitteen ollessa venäläisillä. Pääaseman ja VT-aseman välisellä matalalla alueella ei ollut mahdollisuuksia aktiiviseen viivytykseen suunnitellun ajanvoiton hankkimiseksi. VKT-aseman edessä ollut 70—90 km syvä viivytyalue salli jo selväpiirteisen suunnittelun, jonka tuloksia ei kuitenkaan voitu toteuttaa käytettävissä olleilla joukoilla.

Operatiivinen liikkuvuus viivytystaistelussa merkitsee paljon. Jalan liikkuneilla joukoilla ei ollut mahdollisuuksia nopeisiin painopisteiden muutoksiin, kun PsD:aa käytettiin tilanteen pakottamana puolustuksellisiin tehtäviin. Moottoroitu hyökkääjä hallitsi tällöin taistelukentän, eikä aktiivisemmän toiminnan mahdollisuuksia ollut. Armeijakunta olisi näet tarvinnut PsD:n tai JPr:n liikkuvuuden omaavan reservin jokaisessa venäläisten päähyökkäyssuunnassa. Kun näin ei ollut, ei ajanvoiton hankkiminen onnistunut eikä moottoroidun hyökkääjän nopeudessa saavuttamaa etua saatu tasoitetuksi.

Viivytystaistelu ei onnistunut ns "rullausjärjestelmällä". Tarvitaan näet sen verran joukkoja, että seuraava viivytyasema on mahdollista miehittää ennen edellisestä irtautumista. Näin järjestetyllä portaattaisella joukkojen käytöllä saavutettiin paremmat tulokset. Taemmat asemat on ajanvoiton mahdollistamiseksi kuitenkin ehdittävä valmistella linnoittamisen ja suluttamisen osalta ennen joukkojen ryhmittymistä. Kun nämä puuttuivat, kun takana ei ollut valmiina vastaanottavaa joukkoa ja kun tykistön tulituki samanaikaisten siirtojen takia puuttui, ei viivytyksellä ollut onnistumisen edellytyksiä.

Viivytysoperaation jälkeen puolustusasemassa tarvitaan uudet yhtymät. VKT-asemaan ryhmittyminen olisi tuskin onnistunut ollenkaan, ellei painopistesuuntaan olisi ryhmitetty etukäteen mahdollisimman hyväkuntoisia joukkoja, sillä sivusuunnallakin tuotti aseman miehitys vaikeuksia. Suunnitellun ajanvoiton hankkimisen epäonnistuttua ei riittävää valmistelu-aikaa saavutettu, ja seurauksena oli Viipurin nopea menetys.

D. JOHTAMINEN

Johtamiselle oli puolustusvalmistelujen ja vetäytymisen aikana ominaista lyhytjännitteisyys. Pääpiirteisilläkin vaihtoehtosuunnitelmissa

olisi voitu ratkaisevasti helpottaa taistelun aikaista suunnittelutoimintaa esikunnan sitoudutta tilanteenmukaiseen johtamiseen. Jos vaihtoehtosuunnitelmat vielä ovat informaatioina alaisten tiedossa ohjaamassa heidän suunnitteluaan, on saavutettu johtamistoiminnan joustavuuden kannalta erittäin suuri etu. Kannaksella kyllä improvisaatio onnistui improvisaationa, mutta se ei ole paras tapa johtaa armeijakuntaa.

Armeijakunnan tiedustelu ei antanut johtamiselle riittäviä perusteita pinnallisuutensa takia, ei näet saatu tarpeeksi tietoja riittävän syvältä alueelta. Kun vielä saadustakin tiedoista tehtiin vain itselle edullisia johtopäätöksiä, pääsivät venäläiset yllättämään sekä ajan, paikan että tavan suhteen.

Pääaseman puolustusvaihetta lukuun ottamatta oli armeijakunnan esikunta liian kaukana alaisistaan. Näitä johdettiin lisäksi liian paljon puhelimella ja kirjallisin käskyin. Komentaja kävi liian vähän alaisissaan yhtymissä. Vaikeissa oloissa taisteluja johdettaessa on komentajan henkilökohtaisilla käynneillä erinomaisen tärkeä merkitys

- tilannekuvan selvittämiseksi,
- oikea-aikaiseksi käskyttämiseksi ja
- alaisten taisteluhengen kohottamiseksi.

Komentajalla täytyy olla läheinen kosketus joukkoihin erityisesti joukoilta ja johtajilta paljon vaativassa suurtaistelussa.

Kun lisäksi koulutuksessa ja taisteluhengen ylläpitämisessä ei kahden vuoden valmisteluaikaa käytetty tehokkaasti hyväksi eivät joukot kaikkialla suoriutuneet tehtävistään moitteitta. Tarvittiin varsin tuntuva opetus, ennen kuin oltiin tilanteen tasalla ja yllettiin menestyksellisiin torjuntataisteluihin.

YHDISTELMA

Tässä tutkielmassa, jossa on käsitelty IV AK:n johtamisjärjestelyjä erityisesti Pääaseman puolustusvalmistelujen osalta, on todettu puolustusvalmisteluissa ja tiedustelutulosten hyväksikäytössä ennen suurhyökkäyksen alkua melkoisia laiminlyöntejä. Pitkäjännitteisen suunnittelun puuttuessa ei reservejä Pääasemassa eikä VT-asemassakaan käytetty tarkoituksenmukaisimmalla tavalla ja vetäytyminen jouduttiin improvisoi-

maan molemmissa vetäytymisvaiheissa. Johtaminen tapahtui operaation valmistelut huomioonottaen pääpiirteittäin tarkoituksenmukaisella tavalla. Kun otetaan huomioon silloisen hyökkääjän ylivoiman suomat mahdollisuudet ja maastolliset olot, tuntuu siltä, että lopputulos olisi ollut samanlainen, vaikka rintamavastuussa olisi ollut jokin muu armeijajakunnan esikunta ja muut divisioonat. Toisin toimien olisi puolustus-taistelu ja vetäytyminen saatu ehkä suoritetuksi eri vaiheissaan johdetuna ja järjestelmällisesti ja käsite "Kannaksen halkijuoksu" olisi tuntematon. Verrattuna saksalaisten puolustus- ja vetäytymisoperaatioihin itärintamalla on IV AK:n suoritus kuitenkin pidettävä varsin hyvänä; sen pohjalla luotiin edellytykset menestyksellisille torjuntataisteluille VKT-asemassa.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Barbashin, I P, Kuznetsov, A I, Morozov, VP Haritonov,
A D, Jalkovlev, B N

Taistelu Leningradista
Moskova, NL:n PIM:n sotilaskustantamo
605 s, 1964

Halsti, W H

Ratkaisu 1944
Helsinki, Kustanusosakeyhtiö Otava
530 s, 1957

Hurme, S R

Suomen sodat 1939—1940 ja 1941—1945 Neuvostoliiton sotahistoriallisten
teosten valossa
Helsinki, Suomen Sotatieteellinen Seura
184 s, 1964

Jäntti, L

Kannasen suurtaistelu kesällä 1944
Porvoo—Helsinki, Werner Söderström Oy
376 s, 1955

Järvinen, Y A

Jatkosodan taistelut
Porvoo—Helsinki, Werner Söderström Oy
394 s, 1950

Korhonen, A

Viisi sodan vuotta
Porvoo, Werner Söderström Oy
662 s, 1958

Lyytinen, A E, Reponen, T, Pohjanvirta, Y E, Hukari, E A,
Koivisto ja Viipurinlahti
Porvoo—Helsinki, Werner Söderström Oy
291 s, 1958

Mannerheim, G
Muistelmat II
Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Otava
526 s, 1952

Oesch, K L
Suomen kohtalon ratkaisu Kannaksella v 1944
Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Otava
216 s, 1957

Sotahistoriallisen tutkimuslaitoksen sotahistoriallinen toimisto
Suomen Sota 1941—1945 6. osa
Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Kivi
641 s, 1956
Suomen Sota 1941—1945 7. osa
Kuopio, Kustannusosakeyhtiö Kivi
598 s, 1957
Suomen Sota 1941—1945 9. osa
Kuopio, Kustannusosakeyhtiö Sotateos
591 s, 1960
Suomen Sota 1941—1945 10. osa
Kuopio, Kustannusosakeyhtiö Sotateos
536 s, 1961

Törmä, T
Siiranmäki—Vuosalmi
Porvoo—Helsinki, Werner Söderström Oy
120 s, 1954

Terä, Martti V
Kesäkuun kriisi 1944
Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Otava
187 s, 1967

Alkakauslehdet

Lyytinen, A E
Jatkosodan taistelut neuvostoliittolaisen historian teoksen kuvaamana
Tiede ja Ase n:o 23/1965 s 260—280
Puna-armeijan hyökkäystaktiikka v 1941—1945
Sotilasaikakauslehti n:o 4/1966 s 209—214

Mikkola, K J
Strateginen defensiivi Suomen sodassa v 1941—1945
Tiede ja Ase n:o 11/1953 s 60—96

Seppälä, H
3.D:n puolustus VT-asemassa kesäkuussa 1944 sotapäiväkirjojen valossa
Sotilasaikakauslehti n:o 4/1960 s 186—190
Taistelu Leningradista
Sotilasaikakauslehti n:o 8/1964 s 338—348

Sotilasaikakauslehden toimitus

Kenri evp A Ehrnroothin haastattelu

Sotilasaikakauslehti n:o 9/1966 s 413—420

Viikuna, K

Suurhyökkäys ja eversti Paasonen

Kuinka se tapahtui

Uusi Kuvalehti n:o 23/1954 s 8—12

Vuolento, E

Huollon järjestely Talin ja Ihantalan suurtaistelussa kesä-heinäkuussa

1944

Sotilasaikakauslehti n:o 6/1959 s 323—344

Välimaa, L

Vetäytymisoperaatio

Tiede ja Ase n:o 14/1956 s 15—73

Sotatieteellinen keskuskirjasto

Alkaisemmat tutkimukset**Hovilainen, P**

Mannerheimlinja v 1939 ja VT-asema v 1944; vertaileva taktiilinen tutkimus

SKK:n diplomityö n:o 587

Hurmerinta, I

Linnoittaminen sotatoimiin liittyvänä tekijänä Suomen sodassa v 1939—1945. Päämäärät, saavutettu valmius ja tulosten arviointi nykyolosuhteita ajatellen

SKK:n diplomityö n:o 799

Hyvärinen, M

Vertaileva tutkimus suluttamisesta operatiivisena tekijänä suomalaisten Karjalan kannaksen taisteluissa v 1944 ja saksalaisten vetäytyessä Pohjois-Suomesta v 1944—1945 sekä kokemusten perusteella nähtävä varautuminen sulutteiden laajaa käyttöä silmällä pitäen

SKK:n diplomityö n:o 589

Jokelainen, M

Tykistön toiminta Länsi-Kannaksella v 1944

SKK:n diplomityö n:o 447

Kaski, E J

Lentojoukkomme osuus Kannaksen taisteluissa kesällä 1944

Taistelukoulun tutkielma v 1952

Tiainen, I

Strateginen puolustus Suomen Sodassa v 1941—1945

SKK:n moniste 2.4.1963

Teknilliset, organisaatoriset ja taktiilliset edellytykset ennen sotaa 1941—1945

SKK:n moniste 7.11.1963

Yhdistelmä suomalaisten hyökkäys-, viivytyks- ja puolustustaktiikasta 1941—1944

SKK:n moniste 31.12.1963

Salovaara, A, Räsänen, K J, Vuolento, E

Huolto puolustuksessa suurtaisteluolosuhteissa

SKK:n stipendityö

Haastattelut

- Ericsson, Y, evl evp — PsD:n esikuntapäällikkö,
14. 4. 1967
PsD:n vaikutus IV AK:n vetäytymisen suoritukseen kesällä 1944
- Haahti, Y A, evl evp — 18.D:n esikuntapäällikkö,
19. 12. 1966
18.D:n vaikutus IV AK:n puolustusvalmisteluihin vuonna 1944
- Halttu, P, kenrl — IV AK:n tykistöosaston päällikkö,
31. 1. 1967
IV AK:n tykistön johtaminen vuonna 1944
- Halsti, W H, ev evp — 3.D:n esikuntapäällikkö,
19. 1. 1967
3.D:n osuus IV AK:n operaatioissa vuonna 1944
- Hautala, Y S, ev evp — IV AK:n esikuntapäällikkö,
27.—28. 12. 1966
IV AK:n johtaminen vuonna 1944
- Heimolainen, B, ev evp — 2. D:n tykistöpäällikkö,
11. 3. 1967
2.D:n osuus IV AK:n operaatioihin vuonna 1944
- Hirvelä, P J, ev evp — 10. D:n esikuntapäällikkö,
10.D:n osuus IV AK:n operaatioihin vuonna 1944
13. 1. 1967
- Hyry, E, evl evp — 10.D:n op-ospäällikkö,
7. 12. 1966
10.D:n osuus IV AK:n operaatioihin vuonna 1944
- Koskimaa, A, kenrl evp — KaJoKE:n esikuntapäällikkö,
13. 1. 1967
IV AK:n johtaminen KaJoKE:n kannalta tarkasteltuna
- Kosonen, V, evl — kpääll VP/18.D:ssa,
18. 1. 1967
Viestitoiminnan järjestely Karjalan kannaksella vuosina 1941—1943
- Nihtilä, V, evp — Päämajan op-ospäällikkö,
9. 1. ja 2. 5. 1967
IV AK:n johtaminen Päämajan kannalta tarkasteltuna
- Oesch, K L, kenrl evp — Kannaksen Joukkojen komentaja,
10. 1. 1967
IV AK:n johtaminen KaJoKE:n kannalta tarkasteltuna
- Palmgren, C-G, ev evp — RvPr:n esikuntapäällikkö,
13. 1. 1967
IV AK:n operaatiot vuonna 1944 RvPr:n kannalta tarkasteltuna
- Pesonius, V, ev evp — IV AK:n op-ospäällikkö,
11. 1. 1967
IV AK:n johtaminen vuonna 1944
- Sippola, O, ev evp — IV AK:n tykistöpäällikkö,
15. 12. 1966
IV AK:n tykistön johtaminen vuonna 1944
- Riuttala, N A: ev evp — 4.D:n tiedstopääll.,
20. 1. 1967
4.D:n osuus IV AK:n operaatioihin kesällä 1944
- Wainer, J, maj — IV AK:n tiedston tstoups,
11. 1. 1967
IV AK:n tiedustelun järjestely vuonna 1944

- Veijola, V K, ev evp — IV AK:n viestipäällikkö,
7. 1. 1967
IV AK:n viestitoiminnan osuus ak:n suunnittelussa vuonna 1944
- Viljanen, T V, kenrl evp — JR 1:n komentaja,
3. 2. 1967
Puolustusvalmistelut Valkeasaarella keväällä 1944
- Vähimaa, L K, ev — 4.D:n op-ospäällikkö,
28. 1. 1967
4.D:n osuus IV AK:n operatiivisiin kesällä 1944
- Öhquist, H, kenrl evp — KanR:n komentaja,
21. 1. 1967
KanR:n puolustusvalmistelut v 1941—1944

Muut lähteet

- Päämajan op-os:n arkisto ja sotapäiväkirja v 1941—1944
Sota-arkisto
IV AK:n ja KanR:n op-os:n ja eri aselajiosastojen arkistot ja sotapäiväkirjat v 1941—1944
Sota-arkisto
IV AK:n tykistön taistelukertomus vetäytymisen ajalta v 1944
Ev Sippolalla
IV AK:n ilmatorjuntatykistön taistelukertomus v 1941—1944
Sota-arkisto
10.D:n, 2.D:n, RvPr:n, 3.D:n, PsD:n, 3.Pr:n, 4.D:n, 18.D:n, 20.Pr:n,
2.RautP.trin ja RTR 2:n sotapäiväkirjat v 1944
Sota-arkisto
4.D:n taistelukertomus ajalta 6. 6. 44—20. 6. 44
Ev Vähimaaalla
RTR 2:n taistelukertomus 9. 6.—22. 6. 44
Sota-arkisto
Sotahistoriallisen tutkimuslaitoksen sotahistoriallinen toimisto
Taistelu Leningradista (käännös 147 s)
Maj Seppälällä
Sotasyyllisyysoikeudenkäynnin asiakirjoja I
Helsinki, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapaino
23 s, 1945
Maj Seppälällä
Seppälä, H
Tietoja teoksesta: Panssarivaunujen toiminta luoteessa vuonna 1944

The preparations for defence of the 4th Army Corps in the Main line and the withdrawal to the VKT-line in 1944

The preparations for defence and the defensive operations of the 4th Army Corps in the Main line on the Carelian Isthmus and the withdrawal to the VKT-line (Viipuri—Kuparsaari—Taipale) forms one of the most interesting and controversial phases in Finland's war 1941—1945. Putting an emphasis on the leadership of the Army Corps, the author has founded his study mainly on information that he has obtained from the war diaries (or comp.) and interviews. The article is based on the author's work for the diploma in the War College.

In the reorganization in March 1944 of the higher command, the responsibility for the defence of the western part of the Carelian Isthmus was given to the headquarters of the 4th Army Corps, that disposed over the 18th Division (the 10th Division from 22.5.) and the 2nd Division in the Main line. At that time the general situation had decisively grown worse as the Russians now had full liberty of action on the Isthmus after throwing the German's beyond the Narva River at the beginning of February. In the beginning of May the Leningrad Front began to prepare a large-scale attack main weight in the Valkeasaari direction. According to the author, the reconnaissance gave quite a lot of hints on the preparations, but active operations in a direction of secondary importance in the Russo—German war was not thought likely. Thus the Russian's took the command of the Army Corps by surprise regarding time and strength of the attack.

The author states that proper preparations for defence were not undertaken during the years of static warfare and they were not intensified in the best possible way in the spring 1944. The Main line was not in a favourable terrain for defence, there were a great number of fortifications but of rather low quality, and the defensive line lacked tactical depth. Also the VT-line was not situated on the narrow landstrips between lakes, which were the best ground for defence. The fortifications were not completed everywhere and there were not enough field fortifications in the areas between them nor in the rear. The VKT-line was regarding to the terrain the most advantageous of the defence positions of the Army Corps, but there had hardly been time for any preparations.

According to the author, the defensive plans were based on the decision, that the Main line should absolutely be held. The deployment of the divisions, especially of the 10th Division, was thin and there were no sufficient reserves. No plans were made for the disengagement and re-formation of the troops on the VT-line regarding the development of the operations. The plans for using the reserves of the High Command were inadequate regarding the attack at Valkeasaari. Next the author surveys the operations.

When the Russian main offensive, after two days of preparatory fire, was launched in the morning 10th June with a strength of 24 divisions, the 10th Division's defences were broken at Valkeasaari in two hours. When it was evident that the reserves could not be put in on time, the General Headquarters accepted the proposition of the Army Corps, that retreat to the VT-line should be commenced in the afternoon and began to transfer new reserves to the Isthmus. As there had not been any preparations, the delaying action was not persistent. The author states that the progress of events might have been another if the 10th Division had been supported by reserves and if the withdrawal to the VT-line while delaying the enemy by active

measures, had been done from own initiatives. However, no preparations had been made for this and the possibilities of holding the VT-line were diminished as the 10th Division's fighting ability was doubtful.

Main emphasis on the manning of the VT-line was put on the Kivennapa—Säiranmäki area for reasons of several reconnaissance results. As the 10th Division was not yet supplemented and as the Armoured Division was divided into two different battle groups behind Kivennapa and Säiranmäki, the reserves were not organized in the proper way, and the Sahakylä—Kuuterselkä section was left too weak. After obtaining a clear picture of the Finnish deployment the Russians changed 12th June in the evening their plan and moved their main thrust from Kivennapa to the Sahakylä—Kuuterselkä area. The Headquarters of the Army Corps did not get enough information on this and expected the attack to come at Kivennapa and Säiranmäki. The author states that when the defence at Kuuterselkä was crushed 14th June in the morning the countermeasures were therefore slow and insufficient. The breakthrough became a penetration and even though the Army Corps received additional troops, the withdrawal to the VT-line had to be undertaken on 15/16th June.

The delaying action was carried out in difficult conditions, as the initiative belonged to the Russian troops that were superior in strength, and as the area for the delaying action was extended, and as the reconnaissance could not deliver enough information to the command. The author states, that the Army Corps was enforced to operate in a way that was determined by the Russians and was moving from one crisis to another, but still it succeeded in avoiding the destruction of its troops. While the General Headquarters was directing the troops in advance to the most threatened point of the VT-line, the deployment of the defenders of this insufficiently fortified defensive position was organized in the last moment before the Russians came. The Army Corps had received supplementary troops so that the total strength was 20th June six divisions and three brigades, and in addition two divisions were still on their way. These troops enabled the defenders to repel the Russian attacks on the VKT-line 20th June-15th July.

As the author finally surveys the results of these battles he states, that there were considerable neglects before the main attack in the defensive preparations and in the use of information provided by the reconnaissance. Lacking a far-reaching plan the reserve troops were not used in the best possible way in the Main line and in the VT-line, and the withdrawal became an improvisation. Regarding what possibilities the superiority of the aggressor at that time offered and the conditions of the terrain, it seems that the result had been the same, even if the responsibility of the defence had been held by the headquarters of any other Army Corps or other divisions. By acting in a different way the defensive action and the withdrawal could perhaps have been carried out in order during the different phases, and systematically, and the saying "running across the Isthmus" would be unknown.